POŠTARINA U GOTOVU

Obitelj

9
RUJNA
1934
BROJ
36

Naša djeca

pošla su evo opet u školu, opet su nakon lijepo i bezbrižno provedenih praznika sklopili prijateljstvo s knjigom, da se s njom pripravljaju za život, koji ih čeka. Velika je sada dužnost sviju roditelja i sviju uzgojitelja, da upotrijebe sve mogućnosti, da odnos između djeteta i knjige doista bude što većma prijateljski, a ne da se možda prometne i u neprijateljstvo. Glavna je uzgojna vještina postići kod školskog djeteta, da zavoli knjigu. Samu školsku knjigu dijete nikad ne će zavoliti, koliko to želimo, ako ne uzmemo u pomoć i druge knjige, osobito dječje zabavne knjige. Takvu će knjigu svako dijete brzo zavoljeti. A tu ljubav prema takvoj knjizi treba tada polako razvijati u ljubav prema knjizi uopće. Iz te ljubavi onda ne će izostati ni školska knjiga. U tom je eto velika uzgojna vrijednost dječjih zabavnih knjiga, koje treba djetetu davati u stalno vrijeme tijekom cijele školske godine, da uz nju osvježi svoj duh i uzvoli dobro štivo. Baš ovih dana izašla je nova knjiga Knjižnice Dobre Djece — »Potkarpatske priče« od Mastirovića — pa je to najljepša prigoda, da odmah na početku školske godine dijete dobije zaista krasnu i vrijednu knjigu. A skorih dana eto i »Male Mladosti«, koja će svaki mjesec djeci donositi nove radosti.

PJESMA NA KLARINETI

BENEDIKTINAC DR LEO SOEHNER, SKLADATELJ, OVAKO STVARA SVOJE SKLADBE

PROSJAK SA GAJDAMA

Lijevo: RIKARD STRAUSS, SLAVNI SKLADATELJ ovako vježba s orkestrom za radio svoja djela

GLAZBA I GLAZBENICI

Slika na naslovnoj stranici: **Struga, t. j. mjesto, gdje se muzu ovce na ulazu u tor** *(Donje Bare — Tovarnica)* *Foto dr Gušić*

EVROPSKA KULTURA NA RASKRŠĆU

Evropa proživljava teško doba. Nije to samo gospodarska kriza, koja je stisla sve evropske narode (a i narode izvan Evrope), nego još više duševna kriza, koju proživljuje čovječanstvo, a u prvom redu stanovništvo Evrope. Završuje se jedno razdoblje evropske duševne revolucije, koje sebi nismo još uvijek pravo svijesni, te baš zato evropski narodi danas u ovim nevoljama ne znaju pravo da se snađu, nego vrludaju i lijevo i desno i biju glavom i tamo, gdje od tog nastaju samo nepotrebne boli i štete.

Čovječanstvo je, otkad postoji, već više puta proživljavalo velikih duševnih revolucija, od kojih je najveća bila ona, koju je prije 19 stoljeća stala provoditi Kristova nauka. Tri stoljeća su morala proći, dok ta duševna revolucija, što ju je Evropi donijelo kršćanstvo, nije bila dovršena i dok kršćanstvo nije prevladalo nad rimskim poganstvom. Tada je nastupilo doba, u kojem je Evropu preporodila kršćanska kultura. Tisuću godina traje to napredovanje kršćanske kulture u svim smjerovima obuhvatajući sve grane ljudskoga života i rada. To je ono razdoblje evropske povijesti, koje se zove srednji vijek, razdoblje nedostiživih tekovina duševnih, kojima se i danas ne možemo dosta nadiviti. Ali nakon tih tisuću godina velikog i svestranog razvoja kršćanske kulture nastaje opet preokret, koji je simbolički označen ovim brutalnim događajem: Kad je Papa Bonifacije VIII. izdao bulu »Unam sanctam« (»Jedinu svetu«), u kojoj je branio suvereno pravo Crkve proti kraljevskom apsolutizmu, poslao je francuski kralj Filip IV. Papi odgovor po svom poslaniku Skiarri Kolonni, a taj je donijevši kraljev odgovor ćušnuo Papu, te je časnom starcu pala tijara s glave. Možemo reći, da je taj zaista nevjerojatno smioni i nesmiljeni čin simbolička oznaka, kako kršćanski srednji vijek pada, a novovjeko poganstvo počinje dizati glavu. Tu počinje razdoblje nove duševne revolucije, koja danas proživljava svoje posljednje trzaje, a ti su trzaji to jači i to bjesniji, što su posljednji.

Ovo šest stoljeća novovjeke poganskim duhom nadahnute kulture jest stalno i postepeno tjeranje Krista iz ljudskoga društva. Najprije se stadoše otresati Krista vladari po kraljevskim prijestoljima, zatim Ga stadoše izgoniti iz umjetnosti, iz književnosti, iz znanosti, sa sveučilišta, iz politike, iz gospodarskog života, iz škole, a napokon danas i iz obitelji. Tu je posljednji juriš: obitelj još treba raskršćaniti, treba joj oduzeti kršćanske temelje, to jest razbiti je. Kad to bude postignuto, onda ne ostaje od stare kršćanske kulture više ništa. Tada će kulturu sačinjavati samo ovo troje: tehnika, uživanje i oholost. Tim će razvoj novovjeke poganske kulture biti dovršen.

Zar ne vidite, da se prevlast tih triju glavnih sila te novopoganske kulture već jasno ističe? Tehnika se izdiže iznad sviju tvorevina ljudskoga duha (iznad znanosti, književnosti i umjetnosti). Uživanje je danas jedini cilj svakom čovjeku, te su sve rjeđe pojave stare plemenite nesebičnosti i požrtvovnosti. A oholost je preuzela mah nesamo u privatnom životu, gdje čovjek u čovjeku sve manje gleda brata, nego i u javnom životu, popela se dapače u obliku raznih fašizama i rasizma na čelo državama te prijeti općom katastrofom.

Može li tko vjerovati, da će tehnički napredak sam po sebi stvoriti jedamput raj na zemlji, kad eto na svoje rođene oči vidimo, da sve veći tehnički napredak prouzročuje samo sve veće nevolje i baca u sve očajniju bijedu sve veći broj ljudi? Tehnički napredak stvara mjesto raja ljude bez ideala, ljude bez nade, ljude bez posla, bez kruha i bez radosti.

Nije onda čudo, da je u svijetu nestalo svakog samopouzdanja i svakog povjerenja. Govorite s kim vam drago, bilo sa seljakom ili učenjakom, s radnikom ili ministrom, govorite sa zaslijepljenim štovateljem tehnike, s bezvjercem, koji je presićen humanitetom (čovjekoljubljem), pa ne ćete ni u jednog više naći onog nekadanjeg samopouzdanja. Svaki je bespomoćan, ne zna, što bi i kako bi. Ali tražite još dublje: čim otpuhnete šuplje fraze, u koje se omataju današnji junaci na jeziku htijući u svem voditi prvu riječ, odmah ćete otkriti, kako nitko više pravo ne vjeruje i ne može više iskreno vjerovati, da razvojem civilizacije i dosadašnjim ljudskim sredstvima čovječanstvo uopće može postići bolju budućnost. Do tog je eto dovelo pogubno nastojanje živjeti bez Boga i proti Bogu, da danas čovječanstvo, kojemu je oteta vjera u Boga, ne vjeruje zapravo više ni u što. I osvjedočili smo se, kako su se sve tekovine bezbožne kulture zapravo okrenule proti samom čovječanstvu.

I sada eto stoji čovječanstvo razočarano i idejno posve iscrpljeno. U tom pogledu nije još od Kristova doba nijedno doba bilo takvo, kao što je ovo, koje mi danas proživljujemo. U svakom kulturnom razdoblju postojali su ideali, pa makar često bili i pogrešni. Bilo je oduševljenja. Ljudi su znali raditi za opsežne i važne ideje (misli), te je to njihovo nastojanje bilo nošeno idealizmom. A danas? Kao da je taj oganj ljudskih duša posve ugasnuo. Mjesto idealizma zavladao je skepticizam, koji nevjerovanjem ruši svaki polet, a tim onemogućuje i svaki uspjeh već unaprijed. Uza nj cvate samo tehnika, šport i uživanje, dakle samo ono, što je tijelu dohvatljivo, što je opipljivo i što godi manje dobrim tjelesnim sklonostima. Ali da um razapne svoje krila, da se srce zagrije za velika djela, toga kao da više nema.

Tu je eto evropska kultura na raskršću. Pod njom se lomi i ruši. Kuda će krenuti? Na to veliko pitanje, najsudbonosnije od sviju pitanja, treba naći odgovor. O tom odgovoru zavisi ili spas ili potpuna propast. *DR S. T.*

HRABRI DJEČAK

Prve sjene sutona spuštaju se nad zemlju. Na zapadu još posljednji crveni traci — na istoku već sasvim sivo i hladno. Šuma se polagano sprema na počinak. Vjetar divlje huči kroz granje, dere suho lišće sa drveća, a šuma ječi i stenje pod udarcima bure...

Kao razdražena zvjerka hrli netko preko granja i mahovine. To je dijete, jedar deset godina star dječarac. Mora k liječniku. Otac je unesrećen, pao je sa ljestava. Dječaka prolazi jeza, kad misli na bolno iskrivljeno očevo lice: — krv mu tekla iz ustiju i ledila se u zamršenoj bradi... nemoćno je visjela lijeva ruka... ležao je jecajući dolje na gumnu.

Majka se skoro onesvijestila od straha. Šta da radi? Dvor je ležao na osami, daleko — ona je

BOHEMSKI KUTIĆ
Naslikao Vladimir Mirosavljević

sama sa bolesnim mužem i sedmero male djece. Zalomi rukama:

»Milosrdni Bože! Netko bi morao...«

»K liječniku, majko?« reče desetgodišnji Franjo, najstariji od djece. »Ja ću ga potražiti!«

»Ti, Franjo, ti?« odahne majka. Ali odmah zatim nastavi nanovo zabrinuta: »Ti, Franjo? Veliki Bože! Već je kasno! I smrkava se... I ta zima! Put je dalek. Zalutat ćeš noću. Bit će te strah!«

»Idem. Već ću naći put. Ne će me biti strah,« reče hrabro dječak... On je htio da bude hrabar. Silio se ocu za volju, iako ga je već pomalo hvatala strava.

Majka je uzdisala. Ona bi sama išla. Ali ne može da trči, novi život klija u njoj. Dječak je nestrpljiv:

»Gledaj oca... kako ga boli! Umrijet će...«

Tad mu majka naturi kapu na glavu i ovije mu dršćućim rukama još jedan gunj preko leđa.

»Idi! Trči! U ime Božje!«

I dječak se žurio. Išao je već preko jednog sata kroz mračnu šumu. Dobar dio puta bio je već za njim. On se nadao, da će put, koji se može jedva u dva sata prevaliti, prijeći za sat i pol. Strah i briga za oca gonili su ga. Nije poznavao umora...

Ah gle! Već postaje sve mračnije, sve tiše i neugodnije oko njega. I spopade ga mala bojazan. Ali je jača još misao na oca... Bože, ne daj, da se dogodi kao ono, kad je išao zbog Anice, male sestrice! I onda je trčao k liječniku. Istim putem... Samo — po danu. I kako se žurio! I... i onda... već je ležala mrtva i hladna, kad se on vratio... Ako sada i otac...? Srsi ga prođoše. Ne, ne! To se ne smije dogoditi! Ne smije! Veliki Bože! Nemoj nam uzeti oca! Mi ga trebamo! I... i... uzmi radije mene, ako već ne ide drukčije. Samo pusti oca! On je potrebniji od mene... — Tako se molio mali dječak spreman na žrtvu. Neprestano je molio i trčao.

Odjednom stane i zadrži dah. Sluša. Zvuk zvona — još... još... napola prigušen od oluje. Sva zvona zvone. On uzdrhta. »Isuse! Koliko zvone! Otac...« Ali je već slijedećeg trenutka znao, da to ne može biti...

Ali šta bi to moglo biti? Sad u noć... tolika zvonjava. Običajni večernji zvon, već je davno odzvonio... Dječak je gledao plaho u dolinu, u tamu, otkuda su dolazili zvuci. I odjednom se sjeti. Prepoznao je selo, do njega odmah četvorina posijana svijetlima. Groblje! Dušni dan. Dječak je duboko disao. Sasvim je bio zaboravio, da je danas dušni dan. A htio je još danas s ocem i braćom na groblje! Onamo, gdje su počivali djed i Anica... No na onom strmom brdu... otac se požurio i tad...

Još neko vrijeme pratili su zvukovi dječaka... A kad je i posljednji zvuk odjeknuo, obuze ga ponovo — strah. Sad je čuo jasnije strašne glasove noći: tamo je prestrašena divljač, a tu iz sna probuđena ptica... I želio je da već jednom dođe na cilj. Put mu se činio beskonačan.

Odjednom, kod jednog zaokreta pruži se pred njim malo jezero. Crveni se mjesec pojavljivao i nestajao između rastrganih oblaka... te se odrazivao u jezeru... Dječak se sjetio prastarih priča, koje mu je jednoč djed pripovijedao. O brodaru, koji mami djecu i baca ih u vodu. Čini mu se, da vidi strašnog starca... Ali ne! To ne postoji u zbilji, — govori sam sobom. — To je samo priča... I opet se žurio dalje. Opet ga je hvatao strah. Samo dalje, dalje! Znao je, da je odmah za jezerom selo, ali je morao proći preko — groblja... Odmah do njega je crkva, a malo dalje cilj. Oh, Bože! Samo da nema groblja... ali put baš vodi preko njega i to je jedini put, drugoga nema. Ah da, ipak ima drugi, ali taj je mnogo dulji... Svako oklijevanje je grijeh. Moglo bi biti prekasno za oca.

Dječak posrne. Groblje je već tu. Skrstio je ruke na prsima i duboko uzdahnuo. Onda se

trgnuo i stisnuo zube. Ali zar će biti tako kukavan! Sramota! Ta po danu se ne boji groblja, pa zašto da se boji sad? On će samo pretrčati... Ne će ni gledati na grobove... A ipak mora. Nešto ga sili, da gleda na stranu. Sve je pusto. Gdjekoja svijeća još tinja — jedini život u carstvu mrtvih. Dječaku postade čudno pri duši... Ah, da... danas mrtvi ne spavaju... i prođoše ga srsi.

Jurio je. Htio je da zatvori oči, ali nije mogao. Neprestano je zurio u grobove. O Bože! Tamo! Zar ga ne gleda neka šuplja lubanja? I amo i tamo, sa svih strana! Mrtvačka glava sa svijetlom u očnim šupljinama.

Umiri se, dječače, umiri — misli u sebi — to su samo staklene kugle, u kojima gore svjećice. Ali dječak je bio izbezumljen od straha. Hladan znoj curio mu niz lice, po tijelu. Odjednom mu postade vruće i nešto ga gušilo. Istrgne gunj sa ramena, rastvori košulju. Hladan vjetar dunu preko golih grudi. Iznenada se trgne. Sad ga je već stigao... i uhvatio za ruku! U dječakovim se žilama sledila krv. Sad je kraj...

Odjednom mu kao munja sjevnu briga za oca. Sveti Bože! Mrtvi ga ne smiju dobiti! Otac... otac... I opet je jurio. Gunj ostane na jednom grmu; kapa mu padne. Ali strah, briga i očaj tjerali su dječaka dalje preko groblja uza crkvu. Kako je bio beskrajan onaj put!

Konačno! Ipak! Sav uznojen stajao je pred liječnikovom kućom. I povukao zvono, koje sablasno odjeknu u noćnoj tišini. Tresući se i cvokoćući zubima ispriča liječniku, što se dogodilo.

Liječnik ga ljubezno pogladi po kosi:

»Ali, dijete! Tako si trčao! Jesi li se jako bojao? Ti si hrabar dječak!«

I omota ga u gunjeve i privine čvršće k sebi u kola... Kad je stigao do osamljenog dvora, donio je prestrašenoj, zabrinutoj ženi pomoć za bolesnog muža, a nestrpljivoj majci teško oboljelo dijete.

...Oca su spasili. Umjesto njega pošao je hrabri, požrtvovni dječak u vječnu domovinu.

ŽENA IZUMITELJ POŠTANSKE MARKE

Poštanske marke su postale dnevna potreba kulturnog čovjeka. Uvijek ih upotrebljava: bilo da dopisuje poslovno, bilo da se kome javlja sa izleta. Jednom riječi one omogućuju u suvremenom životu, da ljudi, makar živjeli u najudaljenijim krajevima, ostanu u vezi i da obavljaju poslove upravo tako, kao da se nalaze u jednom mjestu. Važnost je poštanskih maraka naročito velika danas, kada je promet u svakom smislu vrlo živ i velik. Osim toga su poštanske marke poznate kao omiljeli predmeti, koje strastveno sakupljaju t. zv. filatelisti ili sakupljači maraka. Među filatelistima imade i okrunjenih glava kao što je na pr. engleski kralj Đuro, čije su zbirke poznate zbog rijetkih maraka, koje se više nigdje ne mogu dobiti i koje uslijed toga imadu nevjerojatno visoku cijenu.

Dosad se obično držalo, da je poštanska marka pronađena nekako pred stotinu godina. Kao izumilac marke vrijedio je Englez Čelmers. On je imao tiskaru pa je ujedno poštanske marke odmah istiskao te ih ponudio engleskoj vladi. Međutim su vladini stručnjaci odbili ovaj njegov izum smatrajući, da poštar može tintom naznačiti vrijednost pošiljke i da za to nijesu potrebne nikakove marke. Tek šest godina poslije Čelmersova izuma opazila je engleska vlada, da je taj izum ipak dobar i da bi neobično mogao pojednostaviti promet na engleskim poštama. No svejedno Čelmersova tiskara nije dobila narudžbu, da tiska veću količinu poštanskih maraka. Narudžbu su dobila druga dva tiskara, koji su skoro iza toga postali milijuneri, dok je sam Čelmers umro u velikoj bijedi.

Potanjim se istraživanjem međutim dokazalo, da ni Čelmers nije bio prvi, koji je izumio poštansku marku, jer je već prije dvije stotine godina poštanske marke u današnjem obliku upotrebljavalo jedno malo francusko selo, koje se zvalo Fuke. Te marke je izumila neka gđa Longville, koja je inače bila čuvena ljepotica svojega doba i ujedno vrlo obrazovana žena. Ona je jednoga dana došla u tamošnju poštansku zgradu i opazila, kako se vrlo mnogo svijeta gura pred jednim prozorom. Kod toga prozora su se predavale pošiljke, da se na njima tintom naznači njihova vrijednost. Kad se mnoštvo naroda razišlo, gđa Longville je prišla poštaru i rekla mu:

»To je uistinu strašno! Toliko čekati zbog jednog pisma! Bolje bi bilo mjesto ispisivanja vrijednosti na kuverti, lijepiti na nju i uopće na pošiljke ceduljice sa već naznačenom vrijednosti. Te ceduljice bi mogla država tiskati u većoj količini i prodavati ih, tako da bi svatko mogao prethodno kupiti takovu ceduljicu, prilijepiti je na pošiljku i iza toga pošiljku jednostavno na pošti predati.«

Stari je poštar odmah poslušao gđu Longville i uveo ceduljice, koje je narodu izdavala sama seoska pošta. Međutim nasljednik staroga poštara držao je, da su ove ceduljice pretjerana i suvišna reforma. Zato je on odmah nakon svoga dolaska ukinuo tu novotariju i uveo opet staro stanje. Na taj način je pao u zaborav i izum, koji je otkrila gđa Longville.

Gđa Longville sigurno nije bila svijesna, da će taj njezin izum biti kasnije toliko proširen i tako važan za čovječanstvo. Ona je odmah, čim je to predložila seoskom poštaru, uvidjela veliku praktičnu vrijednost svoga prijedloga, koji je potpuno ostvaren tek nakon stotinu godina. Taj njezin izum doduše nije neposredno prihvaćen po cijelom svijetu, ali unatoč tome, mora se istaći, da je ona bila prva, kojoj je palo na pamet, kako bi se najjednostavnije mogao ubrzati poštanski promet.

R. T.

JANINA PJESMA

ENGLESKI NAPISALA FLORENCE L. BARCLAY – PREVODI VOJMIL RABADAN

Ali Garth Dalmain, dragi dječak, takav je divan zanešenjak, te nimalo ne sumnja, da će naći svoj ideal. On dapače misli, da ga već posjeduje, i ljuto će se razočarati, kad mu ona reče, ‚ne', jer ona će to sigurno učiniti zbog razloga, koje sam prije navela. Dok se on ova tri posljednja dana igrao oko mene, vi i ostale neke ljubazne provodadžije pratile ste nas očima i dirljivom ste naivnošću povjerovale, da se mi ludo zaljubljujemo jedno u drugo, da on obožava zemlju, po kojoj ja stupam i da broji časove, što ih provodi daleko od mene! Ali ako je njega veselilo, da bude u mojem društvu, bilo je to jedino zato, jer sam ga ja shvaćala i pomagala sam mu, da skrene razgovor na nju. Eto, to je sve, što će ikada biti između mene i Garth Dalmaina, i kad biste se vi uistinu brinuli za moje mlado srce, vi biste se potrudili, da nađete neki hitni povod, da otputujemo sutra ujutro, u samu zoru... A sada, draga teko, nemojte ostati tu da razglabate, jer sam ja rekla sve, što se o tom pitanju moglo reći. Idite mirno na počinak i pustite i mene, da to isto učinim, jer mi je haljina jako uska. — Da, Josipo, uniđite. Laku noć, draga tetko, sanjajte nešto lijepo!«

Kad je sobarica izišla, Paulina utrne svijetlo, pa rastvori zastore i dugo je motrila spokojni engleski pejzaž, koji se kupao u mjesečini. Konačno prošapće tiho: »Dobro sam vas branila, Garth, ali vi to nijeste zaslužili. Već pred nekoliko sedmica morala sam da čujem nešto o Jani... Svakako, to će barem ušutkati naklapanja u vezi s nama. A što se vas tiče, dragi, vi ćete nastaviti da uzdišete za mjesecom; a kad otkrijete, da ga je nemoguće dostići, ne ćete se sjetiti, da potražite naknadu kod neke zemaljskije svjetlosti«, dodala je smiješeći se malko porugljivo, jer je Paulinina veselost prštala isto tako u samoći, kao i kad je bila u društvu, na svoj vlastiti račun kao i na tuđi; njezino junačko američko malo srce nije htjelo da prizna nikakve ozbiljne štete...

Kroz to je vrijeme Jane skrenula lijevo i ne žureći se stigla do svoje sobe. Garth nije prihvatio ruku, koju mu je pružala, i ona je točno znala zašto. On ne će više htjeti da joj stisne ruku kao običan prijatelj: ako ona odbije, da mu je preda, izgubit će i srdačan stisak ruke prijatelja.

Na terasi, kad je bila sama s njime, ona je po prvi put shvatila, što je to srce muškarca: izmjerila mu je dubinu, vidjela talog primitivne surovosti sakriven pod uglađenošću civilizacije. Pogodila je tajnu težnju, žeđu za vladanjem: »Hoću da je uzmem, posjedujem i čuvam! I ubit ću onoga, koji bi htio da mi je otme!« A njezina habra duša bila je pripravna da kaže: da... da!...

Ono, što je među njima dosada bilo, ne može nikada više da se povrati. Nikakva sentimentalna suptilnost, nikakva ponuda bratskog prijateljstva ne će biti dosta čovjeku, kome je ona držala glavu privinutu na srce. Jane je to shvaćala.

On se savršeno svladao večeras, ali ona je shvaćala, da joj on daje samo nekoliko vremena odaha. On ju je smatrao svojom, pa mu je sigurnost skore budućnosti davala strpljivosti zasada. Ali ipak nije htio da se s njom rukuje kao prijatelj, dok je njezin odgovor neizvjestan. Jane zaključa vrata. Treba, da razmotri problem budućnosti obzirom na sebe i na njega. Ah! kad bi mogla da zatvori vrata svim mislima, koje nijesu on, i da naprosto primi divan dar ljubavi, koji joj je stavljao pred noge!

Makar kratko vrijeme učinit će tako. Ima i ona pravo na jedan sat sreće; ali nakon toga morat će se odlučiti da prihvati svoj dio bremena i da ogleda posljedice, koje bi im njihovo vjenčanje moglo donijeti. Što bi to za nju značilo, nije trebala razmišljati. Jane je poznavala sebe, bila je svijesna, koliko vrijedi; ali nije bila egoist.

Ostavila je sobu u tami, došla pipajući do prozora, rastvorila ga, uzela stolac i sjela tik do okna. Naslonila je laktove na prag prozora, a lice na dlanove i spustila oči na terasu, koja je još uvijek bila zalivena mjesečinom. Njezin je prozor bio gotovo sučelice onom točnom mjestu, gdje su se ona i Garth bili zaustavili. Razabirala je kamenoga lava i vazu punu crvenih geranijuma. Uspomene potresno oživješe.

Jane se prepusti sjećanju. Činilo joj se, da ima pravo na to. Žrtvovala je u misli tu slobodu, kojom se toliko ponosila, i svom snagom svoje jake naravi obećala Garthu, da će ga ljubiti, poštivati, slušati. Podnijela je ne dršćući obožavanje očiju punih ljubavi. Nije imala više tijela, tek dušu, a ta je duša bila lijepa, dosta lijepa čak i za njega.

Samotne godine nestadoše ispred njezina pogleda. Život je dobio neki cilj. On bi je uvijek trebao, a ona bi se uvijek našla tu, da odgovori njegovu pozivu. »Je li dobro tako, ljubljeni moj?« A veseli glas Garthov odgovorio bi svaki put: »Dobro je!«

Jane se smiješila u noći; u vedroj dubini njezinih zjena drhtala je nova neka spoznaja, a slatki joj osmijeh odavao je, da je najednom okušala pravu sreću žene. »On je moj, i ja sam njegova!« Njezino se srce darivalo u cjelosti — i to velikodušno srce širilo se od veselja nad tim darom. A onda se majka probudi u njoj, i ona upozna, kako se majčinska nježnost miješa s ljubavlju prave žene, te koliko je djetinje ćudi u čovjeku, koji ljubi, i u njegovoj potrebi one, bez koje više ne može da bude.

»Garth«, šapnula je, »ja razumijem, ubogi moj ‚boy': teško vam je bilo, što ste odbijeni, ali u ono kratko vrijeme vi ste dobili sve od mene... Nikada se više ne će nikakvo lice na-

sloniti ondje, gdje je počinulo vaše. Ja sam vaša večeras, i zauvijek, vječno.«

Jane položi čelo na prag prozora. Mjesečina se osu po njezinoj gustoj smeđoj kosi. Miloduh magnolije dizao se oko nje mirišući preugodno. Slavulj je u obližnoj šumi drhtavo biglisao. Tužne godine osamljene prošlosti, brige sadašnjosti, neizvjesna slika budućnosti, sve se to rasplinulo. Ona je razapetih jedara plovila sa Garthom po začaranom nekom Oceanu, daleko od obala vremena. Jer ljubav je vječna; a pojava prave ljubavi oslobađa čovjeka od ropstva tijela.

Sat u daljini otkuca ponoć, i dvanaest udaraca razlijegahu se perivojem. Nov je dan počeo, onaj, u koji je Jane obećala odgovoriti Garthu. Kad na satu ponovo odbije dvanaest udaraca, ona će biti s njime u crkvi, i njezin će odgovor morati da bude pripravan. Odmakla se od prozora, spustila zavjese, zapalila elektriku, skinula sa sebe večernje odijelo i navukla kućnu haljinu, zatim je primakla stolicu pisaćem stolu i izvukla iz ladice zaključanu knjigu, kojoj se povjeravala, i počela lagano da je lista. Prevrtala je strane, zastajući, vraćajući se natrag, dok se nije namjerila na one, koje je tražila. Dugo ih je razmatrala, naslonivši glavu na ruke: te su stranice sadržavale točan izvještaj razgovora između nje i Gartha, onoga dana, kad je bio koncerat. Ona pročita ponovo, što je Garth tada rekao o ružnoći nekog staroga propovjednika, kojega je bio otišao slušati s majkom:

»Njegovo se lice preobrazilo. Dobrota i nadahnuće odražavalo se na njemu, te je njegovo lice postalo slično licu anđelu. Nikada mi se više nije učinio ružan. Uvijek sam se sjećao aureole njegova posmijeha. Naravno, sa takvim se licem baš ne bi čovjeku prohtjelo živjeti niti bi ga poželio gledati svaki dan pred sobom kod stola, ali, hvala Bogu, o tome se nije radilo; za mene bi, priznajem, to bilo pravo mučeništvo.«

Jane nastavi da čita, ali ta joj je posljednja rečenica zaokupila duh. Konačno ustane, zapali svijećnjake, što su stajali s obiju strana ogledala na stoliću za češljanje, sjedne i zagleda se hladno u sliku, koju joj je zrcalo vraćalo . . .

Kad je seoska ura odbila jedan sat, Garth je Dalmain stojeći ped svojim prozorom bacio još posljednji pogled u noć — tu noć, koja je za njega bila tako značajna.

Sjetio se, nasmijavši se pri tom veselo, kako je morao misliti na svoje čarape, da ostane miran, i brojiti prozore između svoje i Janine sobe. Bilo ih je pet. Prepoznao je Janin prozor po magnoliji, koja se nalazila točno pod njom, i nagnuo se vani, da ga bolje vidi. Zastori su bili zatvoreni, ali je kroz njih prodiralo slabo svijetlo. Dok je on promatrao, svijetlo je utrnulo. On prošeta dugim pogledom preko terase i ugleda kamenoga lava i vazu crvenih geranijuma. Jest, tu je točno ono mjesto, gdje je sjedio, kad . . . Tada se Garth spusti na koljena i podigne oči k zvjezdanome nebu.

Garthova je majka poživjela dosta dugo, da ga nauči tajnu, koja je nju učinila tako strpljivom i predanom. U časovima jakoga uzbuđenja riječi Evanđelja javljahu se posve prirodno u duši mladićevoj; gledajući još uvijek nebo šapnuo je: »Svi savršeni darovi dolaze odozgo«. A onda doda: »O Oče milostivi, sačuvaj nas u svijetlu, nju i mene!« . . . . I on se pomoli, da mu srce ostane vjerno . . .

Nato ustane i još jedanput potraži očima kamenog lava na širokoj terasi. Srce je pjevalo u njemu. Pritisnuo je ruke na grudi.

»Moja ženo!« izusti. »Oh! moja ženo . . .«

HRVATSKI PROSVJETNI DOM U STUPNIKU
Posvećen 12. kolovoza o. g. Do njega župna crkva

Jedan je sat odbio na seoskoj uri, kad je Jane odlučila . . . Lagano je ustala i utrnula sva svijetla. Zatim nađe pipajući krevet, baci se na koljena, zarije glavu u pokrivače i zajeca očajno . . .

XI
KRIŽ NA RUŽARIJU

Jane je izlazila iz sjene parka. Seoska crkvica, koja se dizala na granici općinskoga zemljišta, ukazala joj se obasjana suncem. Ura odbi jedanaest i po sati. Jane se nije požurila znajući da je očekuje tek o podne. Teška crkvena vrata bila su otškrinuta. Jane zastade pod trijemom, koji je bršljan potpuno obrastao, i prisluhne. Zvuci orgulja kao da su dopirali iz daljine, a opet su lebdjeli oko nje. Činilo se, da orgulje dišu, a njihov dah da se izvija u glazbu.

Jane rine vrata i uniđe. Odmah je mir sišao u njezinu dušu. Osjećaj nevidljivih prisutnosti, koji često tako snažno osjetimo ulazeći sami u praznu crkvu, stiša buru njezinih dvojbi; kroz nekoliko časa zaboravila je razlog, koji ju je ovamo doveo. Prignula je glavu i združila se u molitvi sa pokoljenjima, koja su prije nje prošla. Garth je svirao *»Dođi, Duše presveti«*, i dok je Jane tiho išla prema koru u absidi, počeo je da pjeva riječi druge kitice: pjevao je potiho, ali njegov krasni bariton nosio je daleko svaku riječ.

Zatim orgulje zabrujaše punom snagom, a da ih nikakav ljudski glas nije pratio, ali Jane ponovi u skrovitosti srca svojega posvećene riječi: »Dođi, Oče, ubogih, dijelitelju milosti, dođi srca svjetlosti!«

Zar nije molila, da dobije svijetlo? Sve će dakle zacijelo biti dobro.

Jane sjedne u jedno od starinskih sjedala kora i ogleda se oko sebe. Žarko podnevno svijetlo prosijavalo je kroz šarene staklene prozore sijući po pločama na podu žute i grimizne mrlje Divnog li izraza! »Srca svjetlosti!« Garth je izgovarao te riječi tako, te se činilo, da probijaju tamu kao trak blistava sunca. Jane je opažala vršak smeđe Garthove glave iznad debelog zastora na orguljama. Bojala se časa, kad će se njezin prijatelj okrenuti, i kad će se njegov živ pogled zaustaviti na njoj. Kako će on primiti odluku? Hoće li ona imati snage, da podnese njegovo predbacivanje? Hoće li on biti tragičan u svojem žaljenju? Hoće li se pravdati, navaljivati, nadjačati njezinu volju? Bi li ona mogla da se opire Garthovoj volji, ako se on s njome posluži? Hoće li oni izići iz ove borbe i jedno i drugo, a da se nijesu okrutno izranili? Oh! što bi ona mogla da kaže? Što bi odgovorila? Kakav razlog da navede svojoj odluci, da je Garth primi bez priziva?

A onda, nakon nekoliko akorda improviziranih na orguljama, tema se promijeni.

Jani srce stade: Garth je sada svirao *Ružarij*. Nije pjevao, ali činilo se, kao da istančana mekoća zvukova orgulja sipa u zrak riječi bolje, nego li bi to ikakav glas mogao. Dragocjeni biseri uspomene raznizaše se jedan po jedan u čitavoj svojoj čistoći, a onda melodija postane tužnija, odavajući, da je naišla na križ. Sve je pred Janom poprimilo novo značenje, zaokružila je oko sebe očajnim pogledom, tražeći, ima li načina, kako bi se otela neopisivome čaru pjesme, koja je ispunjala malu crkvicu.

Najednom nastane muk. Garth ustane, okrene se i ugleda Janu. Svijetlo velike radosti obasja mu lice.

»Dobro je, Jimmy,« reče. »Dosta za danas. Evo ti jedan novi novcati komad od šest pence-a, kad si tako spretno baratao mjehovima... Oho! pa to je čitav ‚shilling'! Neka, dobit ćeš ga ipak, jer je danas lijep dan. Još nikad nije bilo tako lijepa dana, Jimmy, i ja hoću, da i ti budeš sretan. A sad bježi i zatvori za sobom crkvena vrata, momčiću moj!«

Ah, kako je taj glas, u kojemu je zvonjela radost, uzdrmao Janinu dušu!

Deran crvene kose i lica istočkana pjegama iziđe iza orgulja sjajući od veselja i siđe niz stepenice vukući noge. Pustio je, da mu shilling ispadne i zaustavio se, da ga digne. Konačno je izišao, a teška se vrata zaklopiše za njim sa štropotom.

Garth je ostao na nogama, nepomičan, kraj orgulja ne gledajući Janu. Sada, kad su ostali potpuno sami u crkvi, on se ne mače i ostade tako nekoliko časa. Ti se časovi pričiniše Jani kao dani, tjedni, godine, čitava vječnost! A onda se Garth pojavi nasred crkvene lađe uzdignute glave i blistavih očiju. Čitavo je njegovo držanje bilo kao u osvajača, koji je siguran za svoju pobjedu. On dođe naprijed do stepenica oltara, zaustavi se tu i dade Jani znak, da dođe k njemu:

»Ovdje, ljubljena«, reče. »Nek to bude ovdje!«

Jane se primakne. Kratko vrijeme stajali su jedno uz drugo okrenuti prema absidi: tamo je bilo mračnije, nego li u ostalim djelovima crkve, jer je svijetlo dopiralo tek kroz tri uska otvora ukrašena staklenim oknima. A onda se Garth okrene Jani.

»Ljubljena moja,« odgovori, »mi smo na svetom mjestu i u prisutnosti svetinja, ali nema mjesta, koje bi bilo previše sveto za ono, što si mi moramo reći. Bog, u kojega oboje vjerujemo, ovdje je, da blagoslovi i potvrdi naše riječi. Ja čekam vaš odgovor!«

Jane se nakašlje i turi drhtave ruke u široke džepove svojeg kaputića.

»Dal«, reče, »moj će odgovor biti jedno pitanje. Koliko vam je godina?«

Primijetila je, da se Garth lecnuo od silna iznenađenja. Vidjela je, kako je veselo svijetlo na licu njezina druga ugaslo. Nakon kratka oklijevanja odgovorio je:

»Mislio sam, ljubljena moja, da vi to znate: meni je dvadesetsedam godina.«

»No eto,« nastavi Jane odlučno, »ja imam trideset godina, moja vanjština pokazuje ih tridesetpet, a ja osjećam, da ih imam četrdeset. Vama je dvadesetsedam godina, Dal, izgledate kao da vam je devetnaest, a često mislite, da vam je devet. Ja sam dobro razmislila i uviđam,... da ja ne mogu da se udam... za... dijete...«

Grobna šutnja.

Kao da ju je strava spopala, Jane podigne oči k Garthu: on je bio blijed i gotovo zelen sve do usana, lice mu je bilo vrlo tvrdo i mirno, ledenim mirom kamena.

Konačno progovori:

»Nisam mislio na sebe,« izusti lagano. »Ne znam, kako se to zbilo, ali otkada je moja duša puna vas, nisam pomislio na sebe. Tako, da nisam doista ocijenio, kako je malo toga u meni, radi česa biste me vi mogli zavoliti. Držao sam, da ste vi osjetili, kao i ja, da mi... pripadamo... jedno drugome...«

Trenom je pružio ruku, kao da će je dodirnuti, a onda mu ruka teško klone natrag.

»Imate pravo«, nastavi, »vi ne možete da se vjenčate s čovjekom, kojega smatrate djetetom!«

Odvrnuo se od nje i okrenuo opet lice absidi Čitavu dugu minutu promatrao je šuteći stakleni prozor nad žrtvenikom, na kojemu je umirao Krist.

»Primam križ,« dovršio je.

lađu. Crkvena se vrata otvoriše, zatim se opet sklopiše, i Jane ostade sama.

Pošla je posrćući do sjedala, s kojega je maločas ustala i bacila se na koljena.

»O, Bože moj,« zajeca, »daj, da dođe natrag, vrati mi ga!... O, Garth, ja, ja sam nedostojna i neprivlačiva, a ne vi! O, Garth, vratite se, vratite! Ja ću imati pouzdanja, ne ću se više bojati. O, dragi ljubljeni moj, ... vratite se!«

Prisluhnula je napinjući sluh. Osluškivala je sve dok svi živci njezina tijela nijesu zadrhtali od boli. Smislila je, što će reći, kad se teška vrata ponovo otvore, i kad ona ugleda Gartha, gdje se pojavio ovjenčan zrakama sunca. Čekala je šuteći, a očekivanje kao da je povećavalo muk, tišteći je kao nemio zid, koji se otvarao samo za to, da joj pokaže njezinu buduću samoću. Još jednom prekinula je šutnju.

»O, ljubljeni, vratite se!«

Ali nikakav topot koraka nije odjeknuo. Jane je klečala sakrivši lice u sklopljene ruke i najednom shvati, da je Garth Dalmain primio njezinu odluku kao konačnu i neopozivu, i da se više ne će povratiti.

Nikada nije doznala, koliko je vremena ostala tu klečeći. Ali došla joj je utjeha. Osjećala je uvjerenje, da je razborito postupala: nekoliko sati muka danas bilo je bolje, nego li čitave godine razočaranja. Njezin će život odsada biti žalosno prazan, i gubitak te radosti, koja joj se prividjela, pogodio ju je teže, no što je mislila. Ali bila je iskreno uvjerena, da je radila, kako je za Gartha najbolje, a onda što znači njezina vlastita bol? Tako se Jane pomalo utješila.

Blizu parka živahan se čopor djece spremao da pusti u zrak zmaja. Jimmy, junak dana i središte pažnje, bio je sretni vlasnik lijepoga zmaja. Jimmy-u se uistinu taj dan pričinio slavnim danom, i bio je potpuno sretan. »Budi sretan *i ti,*« rekao je Garth. Janine oči zališe se suzama, kad se sjetila tih riječi i naglaska, kojim su bile izgovorene.

Dok je stupala drvoredom prema kući, jedna lagana kola siđoše protivnim smjerom. Garth Dalmain upravljao je s njima, iza njega bio je »groom« (sluga) i kovčeg. Prolazeći podigao je šešir, ali gledao je ukočeno preda se: u tren oka nestalo ga je. Da je Jane zaželjela zaustaviti ga, ne bi joj to bilo moguće. Ali ona nije ni htjela da ga zadrži, uvjerena, da je uradila, kako je za njega najbolje, te da je istinsku bol dodijelila samo sebi. On će malo kasnije, u budućnosti, koja zacijelo nije daleko, susresti onu, koja će mu biti sve, što ona ne bi nikada bila mogla biti. A za nju će godine, koje dolaze, biti samotne...

U hallu je susrela Paulinu Lister.

Amerikanka. »Jeste li čuli novost? Gospodin Dalmain pozvan je hitno u London, otputovat će vlakom u 1 sat i 15 časa. A pošto se mojoj tetki dogodila neka nezgoda s njezinim zubima, i mi također bježimo k zubaru, i to vlakom u 2 sata i 30 časa. Eto, kako je sve na svijetu nestalno! Lunch*) će nam biti serviran ranije u našim sobama. Zbogom, miss Champion!«

LIJEČNIKOV RECEPT

Poštovana Jane Champion stajala je na vrhu Velike Piramide promatrajući obzorje. Četiri Arapa, koji su je zajedničkim naporom donijeli tamo gore, polegli su oko nje namjestivši se za odmor u slikovitim položajima, kako već njihova rasa običaje.

Tri su godine minule od one kobne noći u Shenstone-u, kad je Jane stvorila svoju odluku. Protrnula je pri pomisli na samoću, koja ju je od toga časa gotovo pritisla.

Oh, što li bi se bilo dogodilo, da se Garth odazvao prigušenom kriku, kojim ga je u prvim časovima nesnosne muke čitavo njezino biće dozivalo natrag? Ali Garth nije bio čovjek, koji bi ostao na pragu, kad mu netko zatvori vrata u lice. Netom je on shvatio, što znače riječi, kojima je bio odbijen, izišao je odlučno iz života Janina. Stigao je na kolodvor, prije no što se ona povratila kući, i od toga jutra, pa sve do danas, nikada se više nijesu susreli. Garth je očito smatrao strogom dužnošću, da izbjegava Janu. U jednoj ili dvije prigode ona je pošla u goste znancima, gdje je znala, da se Garth nalazi, ali svaki je put on upravo otputovao, kad je ona stigla! Nastojao je nadalje, da izbjegne slučajni susret na kolodvoru, koji bi ga prisilio da izmijeni s njom nezgodan pozdrav. Plemenita rezignacija Garthova nakon odluke, koju mu je kazala, čudila ju je još uvijek. Jane nije bila izmjerila dubinu podložnosti i štovanja, koje je on gajio prema njoj.

(Nastavit će se.)

---

* Lunch, ovdje znači obrok mjesto našeg objeda.

Slika desno:
KRAJOLIK
Naslikao Veno Pilon

Kulturni pregled

Književnost

Prvi kalendar za g. 1935. i ove je godine jeronimska »Danica«, koja već 66 puta evo polazi u hrvatska sela i gradove kao najbolji i najvažniji pučki godišnjak. Ove je godine »Danica« posebno dobro i zanimljivo uređena, pa njen sadržaj zaslužuje, da se na nju još potanje osvrnemo drugi put.

Iz izdavačkog rada Jeronimskoga Književnoga Društva. U kolovozu izašao je kalendar »Danica« za god. 1935., a od članskih godišnjih izdanja knjiga »Evanđelist« III. dio od nadbiskupa dra I. Šarića. Još je izašla gluma »Gospa i strijelac« od Broncheta i dječja knjiga »Potkarpatske priče« od Martinović. U rujnu su dosad izašle od članskih knjiga »Zdravlje sela« od Babića i »Po čađavim krovom« od Grmovića, a do konca mjeseca izaći će još kao članske godišnje knjige roman »Krvavi sabor križevački« od Mayera, »Hrvatski preporod u Dalmaciji« od dra R. Horvata, »Temelji kršćanskog života« od dra Blaževića i kućanska knjiga »Domaćica u kuhinji« od naših suradnica Marije Cezner i Stanke Andrić. Iz Knjižnice Dobrih Romana dotiskana je prva knjiga romana »Obitelj vojvode Hrvoja« od Narcisa Jenka, a dotiskava se i »Krasuljak« od Durycha, tako da obje izlaze ovaj mjesec, jer je jedna radi nekih zapreka ponešto zakasnila. U Knjižnici Dobre Djece izlazi »Lažna kraljica«, pretiskana iz »Obitelji«, a u Knjižnici Društvene Pozornice glume »Sv. Franjo i zao čovjek« od Brocheta i »Santaremski đaci« od Gheona. Kako vidimo, ovog mjeseca imalo bi izaći 11 novih jeronimskih knjiga. To je uopće svake godine najživlji izdavački mjesec te hrvatske književno-izdavačke ustanove.

Kazalište

Petar Kočić: »JAZAVAC PRED SUDOM«, satirična slika, nanovo uvježbana i iznesena na zagrebačku pozornicu 1. rujna o. g. — Petar Kočić (rođen 1877., umro 1916.) jedna je od najmarkantnijih ličnosti predratne Bosne, smioni političar i ujedno književnik, koji se luči od ostalih suvremenika blizinom i poznavanjem seljačkog naroda. Književnici su vrlo često daleko od samog naroda, u kojemu žive, zato su i njihova djela lagani lahori, koji su dotaknuli tek lišće na krošnji, a ne vihrovi snažnog zamaha, koji prodrmaju narodno deblo do korijena. Kočić se znao uvući u psihu svog bosanskog seljaka i svojom satirom iznijeti njegovu nesreću i patnju i uopće probleme, koji muče njegovo srce, privezano uz rođenu grudu, koju mu kroz vjekove otimaju i mrcvare razumna i nerazumna stvorenja. U »Jazavcu pred sudom« lokalizovao je svog Davida Štrbca u određenu historijsku epohu i dao mu dobru političku notu, no socijalni problemi njegova junaka nadilaze samo vrijeme, u koje ih je auktor postavio, i dobivaju opće književno i socijalno značenje i vrijednost — upravo zato, jer se Kočić znao dotaknuti seljačke duše i duboko je osjetiti sa svim njezinim nastojanjima, mukama i sitnim radostima. Zato se i danas može s užitkom promatrati njegovo djelo, koje se u Zagrebu deset puta prikazalo između god. 1918. i 1920., da se sada i opet pojavi u novoj interpretaciji Josipa Pavića (koji ga je doista vrlo uspješno i režirao i isto tako uspješno glumio glavnu ulogu).

L. P.

Pučka pozornica

Pred novom pučko-pozorišnom sezonom, koja će doskora nastupiti i za koju se gdjegdje već sada vrše priprave, upozoravamo na najnovija izdanja Društvene Pozornice, koja mogu mnogima izvrsno poslužiti za njihov ovogodišnji program. Izašla je seljačka gluma »Vuk u ovčjoj koži« od dra Andrića, zatim »Gospa i strijelac« od Brocheta, a slijedeći tjedan izlazi gluma »Sv. Franjo i zao čovjek« od Brocheta. Već te tri glume znače velik dobitak za naše diletante. A doskora izlaze još glume »Santaremski đaci« i »Tri Kralja«, obje od slavnog francuskog pisca Gheona. Za sve te glume, koje su prvovrsne, treba da se zainteresiraju i da ih nabave svi, koji kane ove jeseni raditi na diletantskom polju. Dat će njihovu radu novih pobuda i donijeti lijepih uspjeha.

Hofmansthalova gluma »Čovjek« pred zagrebačkom stolnom crkvom izvodi se 12. rujna. To je trebalo biti još u lipnju, ali je eto odgođeno dosad.

SLOVENSKA IZDANJA ZA DRUŠTVENE I PUČKE POZORNICE. Nešto kasnije, no što je naše Društvo sv. Jeronima počelo intenzivnije da izdaje birane glume za nestručne predstavljače, kojih je tako mnogo, a nemaju što da glume, pokrenuo je u Sloveniji u Kranju mladi profesor Niko Kuret jednaku akciju. Želeći da prema uzoru ostalih kulturnih naroda podigne stupanj visine društvenih priredaba, i to u prvom redu idejno, t. j. prava katolička pozornica, svijesna svoje uzvišene misije, ne smije da izvodi niti jednu beznačajnu stvar, u kojoj ideja ne bi bila i spretno odabrana i tehnički znalački obrađena. Nadalje u pogledu vanjske formalne strane, treba zabacivati stari, neukusni, primitivni način igranja i dekoracija i uvesti novi, jednostavni, ali ukusni, dostojanstveni, od najvećeg utiska. Za širenje ovih načela pokrenuo je prof. Kuret reviju mjesečnik »Ljudski oder« (to na slovenačkom znači »Pučka pozornica«), koji u svakom broju raspravlja teoretska pitanja glume i pozornice, upozoravajući diletante na mnogo štošta, na što nikada sami ne bi došli. Osim toga izlaze mjesečno u ukusnim svescima birane glume, te ih je dosada izišlo sedam: »Slehernik« (poznati »Jedermann« ili »Čovjek« u drugoj obradi nego li je Hofmannsthalova); »Tri kralja«, a to su tri skitnice, koji se u božićnoj noći spašavaju. »Beneški trojčki«, vesela lakrdija o trojici blizanaca, koji su si tako slični, da iz toga nastaje čitav niz zabuna i smiješnih komplikacija; slovenačka pučka gluma »Koroški tihotapci« (»Krijumčari u Koruškoj«); »Slovenski pasijon«, stara jedna slovenačka Muka Kristova; »Tri mudrosti staroga Wanga«, čuvena drama Henri Ghéona o kineskim mučenicima; »Izgubljeni sin« stara gluma o »Rasipnom sinu« vrlo spretno obnovljena; te, konačno, nedavno izišli sedmi svezak, koji sadržaje dvije glume: »Anima«, socijalna savremena drama o sestri, koja spašava zalutaloga brata i vraća ga rodnome selu te »Theophilus«, sredovječna gluma o tako popularnoj legendi, kako je Gospa spasila čovjeka, koji je za novac bio prodao dušu đavlu. I time je prvo godište Kuretovih izdanja dovršeno. Već sam pregled gradiva i naslova pokazuje jasno ozbiljnost, originalnost i pionirsko značenje ovih knjižica, na kojima se braći Slovencima može uistinu čestitati (To su uostalom prve vrijedne stvari kod njih!), a vrijednome Kuretu, koji se na drugom području bori za iste ideale i ciljeve, za koje i mi ovdje radimo, želimo najbolji uspjeh i mnogo više shvaćanja sa strane onih, koji ga dosada nisu začudo poduprli, kako bi trebali. Kad će katolici uvidjeti, da je ispravno shvaćena pozornica jedno od najjačih sredstava, da se društvo povrati Bogu?!

R.

Radio

Zagrebački radio prenosi ovog tjedna među ostalim: 10. IX. uveče operu »Boheme« od Puccinija iz zagrebačkoga kazališta, 14. IX. uveče simfonijski koncerat iz Hrvatskoga Glazbenog Zavoda zagrebačkog, pa na te dvije večeri posebno upozorujemo sve naše radio-slušače, jer je to najvrijednije, što ovog tjedna mogu čuti.

Nova sezona za radio počinje, pa će i zanimanje za radio svuda opet znatno porasti. Opet će mnogi i mnogi, koji dosad nisu imali radio-aparata, poželjeti, da ga sebi sad za jesen i zimu nabave. I dobro je, da radio-aparat ima svaka kuća, svaka obitelj, kojoj je to iole moguće. Samo kod nabave radio-aparata treba paziti, kakav ćemo nabaviti. Ako tko u tom želi savjeta, rado ćemo mu ga dati.

Izmjena starih radio-aparata za nove. Radio-aparati se sve više usavršuju. Mnogi radio-slušači žele svoj stari zamijeniti novim, boljim. Trgovci, koji trguju radio-aparatima, često hoće da zamijene takav stari za novi, ali kod toga vrlo malo daju za stari. To je baš, kao kad netko prodaje svoje staro, iznošeno odijelo, ili kao kad se antikvaru (knjižaru, koji trguje starim knjigama) prodaju rabljene knjige.

Londonska sličica

PJEVAČ NA ULICI

Ušao sam pod ogromni trijem Masket Halla, jednog od nepreglednih bagura i skladišta, gdje su naslagani ogromni tovari voća, povrća i ostalih živežnih namirnica, mimo koga pored poslenog svijeta prolaze i stotine besposlenih derana i ostale ulične raje, da često uživa barem u gledanju svega toga nepristupačnog blaga. Umiješam se među svijet, zavirim malo ovdje malo ondje i hoću da pođem dalje. U taj mi se čas pričini, kao da sam čuo nekakve glasove slične pjevanju. Poslušam bolje. I doista: do uha mi se donosili prekinuti glasovi pjesme i jedva čujna pratnja nekakve glazbe. Pođoh za tim zvucima.

Uz drvenu se stijenu izloga okupila rpa ljudi i okružila nekakva pjevača, koji je stajao na nešto povišenom mjestu. Uza nj je sjedio uz nekakvu vrstu harmonike gologlav čovuljak i ljujajući se pri sviranju pratio pjevača. Bio je to ovisok, krupan i ugojen čovjek. Debeli mu i rumeni obrazi ne odavahu ni najmanjeg traga bijede, a i odijelo mu nije bilo loše. On je čvrsto i ukočeno stajao na svome mjestu i sileći se, da licu poda što »uzvišeniji« izraz, mahao je rukama. Tek što sam ga malo bolje pogledao, a već mi zape pogled na izrazu njegovih očiju: nešto čudno i u isti mah odbojno, gotovo odvratno bilo je u njima; nekakva pritajenost, podmuklost, i podlost, kakvu tek katkada vidite kod pasa, kad su vam nešta skrivili, pa bježe u kut i stisnu se tamo od straha i pokornosti. Kao da vam ispod svake trepavice šalje poniznu molbu, da se obazrete na njegovu »bijedu« i da mu štogod — udijelite...

Uđem i ja u rpu i stanem slušati. Pjevač je očito bio na vrhuncu svoga »ushita«. Njegov promukli i hrapavi glas ispunjavao je zrak nekakvim nejasnim riječima. Počeo se klanjati na sve strane, digao obrve i oči, uzvisivao iznenada glas, a onda ga opet iznenada spuštao pa tiho-tihano pjevuckao — cvilio. Pri tom je na mahove sklapao vjeđe — utapljajući se sasvim u milju svoga čuvstva, — a meni se grešnome činilo, kao da on kroz njih škilji ogledavajući i mjereći bakrenu snagu svojih slušatelja...

Publika — ponajviše prljava, otrcanih kaputa i još otrcanijih hlača, s kratkim zemljanim lulicama u zubima, koje se valjda vade tek onda, kad imaju da dadu mjesta kakvu zalogaju ili gutljaju, s rukama u džepovima i tupa pogleda slušala je ravnodušno njegovu pjesmu. Uz pratnju »organa« (glazbala) čas jače, čas slabije razlijegale se zrakom riječi »England...« i pratio ih uvijek isti kret očiju... Napokon podigne on sasvim glas i gromko i u isti mah »tužno« zaurla:

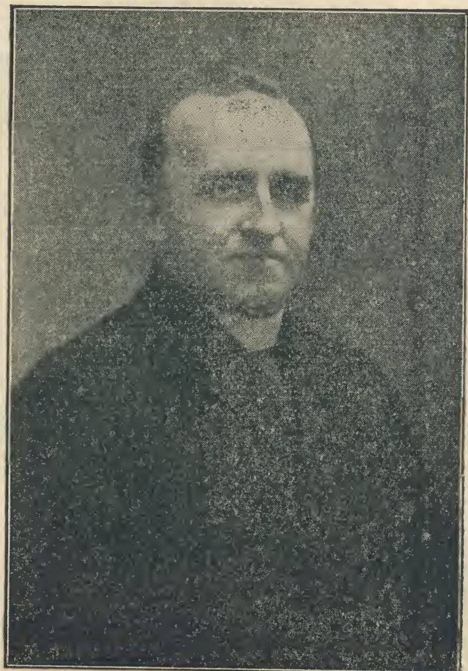
»Oh, England, I won't, forget Thee!« (»Oh, Engleska, zaboravit te ne ću ja!« Podigne šešir i stade se klanjati na sve strane, onda opet ponovi isti stih, stavi ruku na srce i s dugim, dugim »uzdahom« — svrši. Sad mu oči, koje su na časak izgubile prvotni izraz, poprime opet onaj moleći, ponizni izgled, glava mu se malo poguri, i on stade u tom položaju nagnuvši se k publici sa šeširom u ruci.

No još kod posljednjih riječi pjesme većina slušatelja znajući, da će svršiti, i ne vadeći ruku iz džepova ni lulica iz usta poče lagano odmicati i ne obazirući se više na nj...

Ja se kod toga sjetih naše »Oj divne mi Dalmacije!...« i čudne me misli zaokupiše. Bi li, rekoh sam sebi, uz ovakve životne uslove mogle i kod nas nastati iste prilike? Bi li se i naša publika, kad bi imala svoje ulične pjevače, isto ovako ponijela pri ovoj ili kojoj drugoj sličnoj pjesmi?... Jer ovdje svakako nešto fali. Ili u te publike nema osjećaja za taj fatherland (otadžbinu), o kome im on, kako se činilo, tako oduševljeno pjeva, ili u njegovu srcu nema onoga, što mu riječi govore... Nešto fali. To osjećaš ti, to vidiš, da osjeća i ta publika, i zato bezbrižno odlazi dalje... *M. A. MIHOLJEVIĆ*

JUBILEJ NAJODLIČNIJEG ČEŠKOG KATOLIČKOG NOVINARA

Među svim slavenskim katoličkim novinarima i publicistima, zauzima Ladislav Zamykal, glavni urednik katoličkog dnevnika »Našinec«, koji izlazi već 70 godina u Olomoucu u Moravskoj, posebno mjesto. On je valjda jedini, koji je povezao osobne veze sa svim slavenskim narodima, koji je proputovao sve slavenske zemlje (osim boljševičke Rusije), svuda nastojao naći znanaca i prijatelja i o prilikama i životu svakog slavenskog naroda nastojao stvoriti iz neposrednog opažanja svoj vlastiti sud. Dolazio je više puta i k nama Hrvatima, i uvijek smo osjećali radost, kad je bio među nama, jer smo u njem upoznali čovjeka, koji nas razumije, koji s nama ćuti i s kojim nas vežu isti osnovni slavenski i katolički ideali. Proputovao je slavenski Balkan i možda ga je više nego k nama na jug privlačila samo Poljska, da poradi na tako potrebnom zbliženju između Čeha i Poljaka. Kod nas je uvijek veliko zanimanje pokazivao za pitanje hrvatskog katoličkog dnevnika, a i kod ostvarenja »Obitelji« dao je dragocjenih savjeta, opažanja i upozorenja. Kadgod dođe u Zagreb (a sad ga već dugo nije bilo), eto ga najprije k Jeronimskom Društvu, prema kojem pokazuje uvijek posebne simpatije. I zato k njegovoj pedesetoj godišnjici života, koju je navršio 31. kolovoza prinosimo i mi svoje tople čestitke. Bog ga još dugo uzdržao čila i zdrava na korist svete stvari, kojoj je posvetio svoj život!

Slika desno:
LADISLAV ZAMYKAL,
glavni urednik češkog dnevnika „Našinec"
u Olomoucu

NAŠE PUČKO KAZALIŠTE (Nastavak)

Ali tim više profanih kazališnih djela nalazimo u Dubrovniku od XV. do XVIII. stoljeća: vrsni auktori, kao M. Vetranović, N. Nalješković, M. Držić i drugi, pišu čitav niz pastirskih igara i veselih plautovskih komedija, u kojima je i puk uživao, naročito u djelima Marina Držića najvećeg komediografa stare dubrovačko-dalmatinske knjige. No s druge strane, u ponosnom i aristokratskome gradu sv. Vlaha teatarske predstave postaju sve ekskluzivnijom zabavom otmjenih krugova, pa puk sve manje sudjeluje u njima: ako je i gledao god. 1628. na trgu pred kneževskim Dvorom Gundulićevu »Dubravku«, alegorijsku pastoralnu glumu, koja je radi svoje patriotske tendencije uvijek savremena, a i unikum u tadašnjem evropskome »larpurlartističkom« teatru, zacijelo je »kmet« teško mogao zaviriti na »pirne drame «ili »komedije«, koje su se doskora, u XVII. stoljeću pretvorile u cifraste klasične i mitološke romantične tragikomedije, a »gospari« prenije še ih u zatvorena kazališta i privatne kuće, dok u drugoj polovini XVII. vijeka naglo ne iščezavaju, s političkim i ekonomskim propadanjem stare republike. Uporedo s tom pojavom, možemo u dubrovačkim glumačkim »Družinama« XVII. i XVIII. vijeka (tada igraju Molière-a) zabilježiti prve organizirane, gotovo profesionalne kazališne trupe kod Slavena uopće.

Otada, pa do danas, nije više bilo kod Hrvata pučke glume velikoga stila!

Kad su u XVII-tom vijeku došli u Zagreb jezuiti, morala je s njima doći i tipična jezuitska »školska drama«, koju su njihovi đaci prikazivali većinom u auli zavoda pred malim brojem biranih uzvanika latinskim jezikom ili kajkavskim lokalnim govorom, a rjeđe na trgu. Od ovih posljednjih predstava namijenjenih širim slojevima vrijedno je spomenuti kasniju (1702) dramatizaciju poznate hrvatske tradicije o braći »Čehu, Lehu i Mehu«, (koji su navodno doveli Hrvate u današnju domovinu), te neke manje jezuitske misterije i pasijske igre za puk, čime su se zapravo u sjevernim hrvatskim stranama bavili još ranije Pavlini na način mnogo bliži puku.

Na školsku dramu nadovezuju se komedije vrlo darovitoga ex-pavlina i prebendara crkve sv. Marka iz jozefinskih vremena Tituša Brezovačkoga (1757.—1805.), koji je svoja prava pučka djela građena doduše prema savremenoj komediji, zadahnuta prosvjetiteljskim duhom, ali puna svježeg humora i originalnih lokalnih tipova, stvarao već po svome temperamentu za široke slojeve, sanjajući očito o pozornici improviziranoj nasred sajma ili proštenja. Ali nažalost niti njegov »Sveti Alexi« niti interesantni »Grabancijaš dijak«, koji se smatra prvim i najboljim djelom kajkavske regionalne literature, te je bio kasnije mnogo puta prerađivan (pri čemu su neki htjeli da iz njega načine hrvatskoga Fausta!) ne iziđoše mu iz strogih zidina gornjogradskih, dotično kasnijih kaptolskih ili njima sličnih odgojnih zavoda, gdje još uvijek često zamijenjuju prašni arhiv sa električnom rampom, ne gubeći ništa od svoje svježine. Pred puk su ih možda iznijeli tek kanonički sluge, nakon večernje, uz vino, u kurijama, koje su uz lakrdije putujućih komedijaša bile još dugo i dugo jedini pučki teatar Hrvata...

To je dakle bio izvor intimne, društvene pozornice kod Hrvata. I brzo se širila, kao ustuk profesijonalnome kazalištu koje je u to doba potpuno njemačko, odnosno (operno) talijansko. Više pisaca na pr. Mikloušić, zatim Jandrić i drugi, nastojali su da u svrhu prosvjećivanja naroda i podizanja domaćega jezika, stvore i štampaju repertoar kajkavskih gluma za diletantske pozornice.

Naročito »ilirski» preporod Ljudevita Gaja i drugova (započet 1830-34) uvidio je, kako je moćno sredstvo patriotske i kulturne propagande kazalište, pa dok su na jednoj strani požrtvovni i rodoljubni diletanti, zvani »dobrovoljci«, omogućivali mučno stvaranje profesionalnog hrvatskoga kazališta u Zagrebu (prva originalna nova hrvatska drama: Kukuljević: »Juran i Sofija«, g. 1840., prva hrvatska opera: Lisinski: »Ljubav i zloba«, g. 1845.), dotle su se s druge strane svuda osnivala diletantska društva, da glumom, pjesmom i tamburicom šire »ilirsku misao«. Za ovakva društva, koja, naravno, okupljaju plemstvo, svećenstvo, činovništvo i građanstvo, a nikako puk, počinju Iliri izdavati godine 1841. »izbor igrokazah ilirskoga kazališta« (Grizelidu, Fridolina i t. d.).

Po svim hrvatskim krajevima niču otada kroz čitavo XIX. stoljeće diletantska mala društva, koja su u buđenju narodne svijesti kod građanskih slojeva i opiranju germanizaciji stekla neosporních i velikih zasluga, ali u umjetničkom i pučko-teatarskom pogledu nisu imala nikakvih ambicija. Jedina im je svrha bila zabava i patriotizam, za samu teatarsku stranu slabo se marilo. I tako je to ostalo kod nas gotovo sve do iza svjetskoga rata. Diletantskih društava i njihovih priredaba bilo je vrlo mnogo: čitaonice, glazbena društva, vatrogasci, škole, a osobito katolička društva svake ruke, neprestano glume na sve strane. Repertoar im sačinjavaju: po koja patriotska, diletantski skalupljena stvar, romantične »ganutljive« drame njemačke proveniencije, konverzacijona »salonska« komedija prevedena ili imitirana prema francuskom, djela lokalnih provincijskih »autora«: apotekara, bilježnika, učitelja. Svi noveliste i pjesnici ove epohe osjećali su se dužnima da pišu za ovakav teatar (Nemčić, Jurković i t. d.), ali bez naročita uspjeha. Često se čak i štampa tu i tamo po koja gluma, ali većinom minimalne vrijednosti. Sve je to malo po malo kvarilo do kraja ukus šire publike mjesto da ga podigne.

Kod katoličkih je društava u tom pogledu još najgore: izvode se patetične i hladne retorske

drame s religioznim sadržajem; anemični i sladunjavi moralizatorski »igrokazi«; plitke i neduhovite lakrdije: sve »prerađeno« bez ikakva kriterija ni izbora sa tuđih jezika ili napisano ad hoc perom nekoga svećenika, časne sestre ili gospođe, koji su svakako imali najbolju namjeru, ali teatarske spreme ni za lijek. Stil i forma svih tih predstava bio je, kako ono Francuzi kažu, »patronažski«: neukusan, pretjeran, izvještačen. Vrhunac težnja su papirnate kulise i bengalska rasvjeta. Kroz čitavo to vrijeme nema puk sreću da vidi niti jednu pravu i vrijednu pučku glumu. Ipak međutim stiču golemu popularnost u širim slojevima dvije glume, koje zapravo ne spadaju u pravi pučki teatar, a i napisane su od dvaju profesionalnih Talijinih službenika: to su čuveni »Graničari« glumca Josipa Freudenreicha (premijera g. 1857.) i »Hasanaginica«, lirska drama rijetke ljepote i literarni biser Milana Ogrizovića, dramaturga Narodnoga Kazališta u Zagrebu. (Premijera g. 1909.). Ta dva djela, naročito manje literarni »Graničari« sa svojom sentimentalnošću, rodoljubnom notom i lakim humorom, doživješe za naše prilike fantastičan broj izvedaba po svim krajevima, gdje ima Hrvata čak i u Americi, i prodriješe uistinu posvuda među puk, pa i na selo, kamo su ih nosile putujuće družine i domaći diletanti. Tako su to jedine dvije naše predratne pučke glume, koje su to ime zavrijedile, premda ni njihova koncepcija nije u stilu pučkoga teatra. K njima bi trebalo pribrojiti manje poznato, ali u smislu pučke glume mnogo zanimivije, premda naivno, djelo istoga Freudenreicha, čarobnu glumu: »Crna kraljica« ili »Prokletstvo na Medvedgradu« (premijera 1858.), koja je za ondašnje prilike vrlo intuitivno pogođeni tip pučkoga teatra za široke slojeve, pa su je isti uvijek oduševljeno posjećivali. Bilo je doduše kroz to vrijeme i drugih djela, koja bi bila mogla omiljeti puku, na pr. Bogovićev »Matija Gubec«, ali prilike im nisu pogodovale, i ostalo se na granici »Graničara«.

Religiozna ideja, taj alfa i omega svakoga teatra velikoga stila, inspirirala je konačno u malome selu Vrbovcu g. 1913. prikazivanje »Muke Kristove«, najuzvišenije i najpopularnije tragedije sviju vremena. Tu je konačno uistinu puk glumio puku motiv, koji mu je najbliži i najmiliji, pa se otuda mogao razviti čitav jedan pokret za obnovu našeg pučkoga teatra. Premda stvar nije bila ispravno zamišljena: u maloj dvoranici izvodio se slabi tuđi tekst imitirajući formom i opet profesionalni teatar, pa cjelina nije nikako ispunjala uvjete pučke glume, ipak je to prikazivanje imalo velikog odjeka u puku. (Isto se može reći za seljačko izvođenje »Muke« u selu Babinoj Gredi god. 1923., te još u nekim selima.) Odlaskom poduzetnog župnika Pavunića i tadašnjega kapelana M. Ivšića, prikazivanje je preneseno iza rata u Koprivnicu i tu se još nedavno držalo. Kad je riječ o seljacima kao glumcima, napominjem, da je netko doveo g. 1926. u zagrebačko kazalište seljake, gdje su prikazivali, i to vrlo spretno, »Prigorsku svadbu«, t. j. svoje narodne običaje kod vjenčanja. No to je bila etnografska izložba za građane, a ne pučki teatar! Mnogo je interesantnije spomenuti, da su prošloga Uskrsa (1934.) u nekim selima okolice Zagreba župnici uveli u samoj crkvi prikazivanje Muke Spasiteljeve ili Križnoga puta u živim slikama praćenim komentarom propovjednika.

Novo jedno gibanje, ozbiljno zamišljeno, budi se međutim u hrvatskim katoličkim krugovima, da pitanje pučkoga teatra definitivno makne s mrtve točke. Inspirirani evropskim primjerima, studijom R. Rollanda, djelima i trupama Ghéona, Blachette i drugih silaze na zapuštenu njivu kritičar dr Ljubomir Maraković i književnik dr Velimir Deželić mlađi. Prvi svojim studijama u Hrvatskoj Prosvjeti, sabranima kasnije u knjizi »Pučka (nestručna) pozornica«, (Izdanje Društva sv. Jeronima, Zagreb, 1929.) ustrajno bistri pojmove i razglaba teoriju jednog novog i pravog pučkoga teatra, simpatizirajući očito s Ghéonom, koji je u to doba senzacija dana. Dr Marakovića podupire praktičnim člancima iz svojega iskustva jedan spretni radnik na seoskoj pozornici prof. A. Matasović, koji je inače zaslužan za prijevod i izvedbu više vrijednih djela, u prvom redu Calderonovih. A dr V. Deželić iznenađuje god. 1923., prigodom Euharistijskoga kongresa, izvedbom »Posvetilišta Abramova« starog dubrovačkog misterija, koji on sam jezično obnavlja i stilski režira sa ansamblom od 250 osoba pod vedrim nebom. Uspjeh je bio vanredan. Pod njegovim direktnim dojmom pripremila je malo iza toga preparandija kao školsku predstavu Držićev misterij-pastoralu »Od poroda Jezusova« iz XVI. vijeka. (Svršit će se.)

OVOGODIŠNJI HRVATSKI HODOČASNICI U LURDU
(od 10. do 20. kolovoza o. g.)

VOJMIL RABADAN

FILMSKE GLUMICE I MODA

Mnoge dame idu u kazalište i kino samo da se nagledaju novih haljina, ali nesamo kod publike, koja posjećuje kazalište i kino, nego i kod glumica, koje igraju. Mnoge se filmske glumice napose natječu, kako će svojom novom modnom kreacijom iznenaditi svoju publiku, te svojim haljinama posvećuju naročitu pažnju. Nabavljaju ih kod najglasovitijih modistica, a i same stvaraju modu prema vlastitim hirovima i ukusu. Neke filmske glumice vole da se pojavljuju samo u nekim svojim omiljelim haljinama, koje im po njihovu mnijenju i bojom i stilom najbolje pristaju; a s haljinom se usklađuje i uređenje čitave pojave, pitanje čitave garderobe. — Zanimljivo je čuti, što o svojoj garderobi govori poznata filmska glumica Dolores del Rio. U jednom izvještaju izjavila je ovo:

»Ja bih na svoju garderobu mogla mirne duše da stavim tablu s natpisom: »Jednostavnost prije svega!« Smatram, da je jednostavnost najvažniji uslov istinske elegancije! Uostalom, ta osobina je važna i u drugim manifestacijama života. Moja cijela individualnost je okarakterisana jednostavnošću. Kosu nosim uvijek po najjednostavnijim propisima mode; glatko je češljam unazad i na sredini je dijelim. Nakit ćete vrlo rijetko vidjeti na meni. S vremena na vrijeme, kad sam pozvana na ručak ili večeru, nosim prsten, a osim toga prstena neobično volim i jedan antikni broš... Danju najrađe idem u sportskom odijelu. Bijelo i svijetlo-sivo su mi omiljene boje, ali ove godine zelena i sura boja dominiraju u mojoj garderobi. Volim haljine engleskog kroja i kod svojih večernjih toaleta se staram da imaju enlesku liniju. Najviše volim od ogrtača jednostavni engleski ogrtač, koji ravno pada dolje i ima široke rukave... Većina mojih večernjih haljina su engleskog kroja, a ja mislim, da se svakome za to dopadaju, jer su jednostavno krojene, ali su pravljene od najboljeg materijala. Dame misle, kad je materijal fini i skupi, da kroj u svakom slučaju mora biti što komplikovaniji! A to je zabluda... Uvijek sam bila pristalica dugačke suknje, jer po mom mišljenju ona daje ženi pravu eleganciju i pravi je dostojanstvenom. Bez dugačke suknje ne može se ozbiljna žena ni zamisliti... I u pogledu šminkanja pazim da budem jednostavna. Upotrebljavam samo puder tamne nijanse i ruž žive boje. Neobično volim moderne šešire od filca, a često nosim svoj mali sportski šešir... Omiljelo krzno mi je hermelin, volim visoke ovratnike, koji uvijek daju lijep okvir licu... — Kao što se iz svega ovoga može vidjeti, moja lozinka ostaje: jednostavnost.«

Kućanstvo

Kako se čuvaju kožni predmeti? Smiješaj 9 dijelova terpentina sa jednim dijelom kamfora, pa tim namaži kožne stvari. Tako ćeš ih sačuvati nesamo od plijesni, već i od miševa i štakora. Slično tome djeluje i ricinusovo ulje. Samo se najprije moraju kožni predmeti valjano očistiti, a istom onda namazati tim uljem.

Svježe cvijeće može se nedjeljama održati svježe u vazi, ako ga domaćica svako veče poprska svježom vodom i ako se izjutra u vazu stavi malo šećera. Sasvim je razumljivo, da se cvijeće nikada ne smije suviše gusto poredati u vazi, jer na taj način nema dovoljno zraka i vode. Bolje je, ako se ima više cvijeća, raspodijeliti ga u više vaza ili čaša.

Masna nečistoća, koja se sakuplja u rezervoarima za kanalizaciju, tanjurima i ostalom posuđu često zadaje domaćici vrlo mnogo brige. To je obično vrlo teško ukloniti sapunom, sodom i četkom. Odlično sredstvo za uklanjanje masne nečistoće je petroleum. Nekoliko kapi petroleuma dovoljne su da se sva mast i nečistoća odstrane iz posuđa. Petroleumom treba namočiti krpu ili komad vune i tako trljati suđe. Poslije trljanja prljavog mjesta treba jednostavno obrisati suđe i na kraju hladnom vodom oplakati.

Mrlja od crnila na papiru, pergameni i drugim dokumentima može se ukloniti na ovaj način: tri četvrtine puta savijenu upojku (bugačicu) metni pod papir, iz kojega želiš izvaditi mrlju. Zamazano mjesto natapaj benzinom, sve dok mrlja nestane. Poslije toga upojkom posuši papir i metni ga u prešu (između dvije knjige ili dva ravna predmeta), da postane gladak. — Mrlja od crnila najuspješnije se vadi sa papira po ovom receptu: rastopi u 2 i po decilitra vode 20 grama natrium-hiposulfata (natron za fiksiranje). Mrlju od mastila trljaj ovom smjesom (pomoću komadića vate) pa osuši čistom upojkom. Ako je mrlja veća, upornija i starija, postupak treba nekoliko puta ponoviti. Ako je još ostala blijeda mrlja, može se izbrisati i lakom gumom.

Jelovnik

Masleno tijesto. Potrebne su ti ove stvari: 20 dkg brašna, 1 paketić praška za pecivo, 15 dkg maslaca, 3 žlice vina ili sirćeta (octa), so, 2 žlice vrhnja i 1 jaje. — Priređuje se ovako: Polovinu brašna, prašak za pecivo i maslac umijesi dobro na daski i ostavi da počiva. Metni ostalu polovicu brašna na dasku, učini mu u sredini udubinu, dodaj vino ili sirće (ocat), vrhnje i jaje, te iz toga učini fino tijesto. Razvaljaj ga, nad ovo metni ono drugo tijesto i zatvori ga tako, da masleno tijesto dođe u sredinu. Slupaj ga dobro, okreni ga 5—6 puta, a zatim, nakon lupanja, ostavi, da dobro počine.

Vegetarijanski moždani. Kuhaj u kipućoj slanoj vodi 35 dkg makarona, dok budu mekani, isplahni u hladnoj vodi i samelji na stroju za meso zajedno sa 2—3 tvrdo kuhana jaja. Dodaj soli, papra, 2 žlice parmezana, 2 sirova jaja i sve dobro izmiješaj. Dasku posipaj mrvicama, a od gor-

nje mase pravi male hljepčiće, povaljaj dobro u mrvice i među dlanovima napravi lijepi duguljasti oblik. Zatim s obje strane ispeci u vrućoj masti.

Šato od vina. Miješaj 6 žumanjaka sa 18 dkg šećera, dodaj ¼ l vina razrijeđena sa nešto vode, možeš dodati i žličicu brašna. Tuci na vatri, dok ne zakipi. **I. M.**

Zdravlje

Grožđe kao lijek. Grožđem se liječi želudac, crijeva, ulozi, reumatizam i t. d. Grožđe je izvrsno sredstvo za čišćenje krvi. Ono ima u sebi kalijeve soli, natrona, kreča; ali ima najviše grozdanog šećera. Liječenje grožđem treba preduzeti kroz tri tjedna. Kroz to ćemo vrijeme uživati grožđe ili grozdov sok uz malo oraha. Na dan treba pojesti oko 2 kg grožđa ili soka od te količine grožđa sa mlijekom od badema. Uzimlju se mali obroci. Ljudi osjetljivog želuca neka zoblju grožđe ispljunuvši koštice, no neka se istodobno hrane i drugom biljevnom hranom. Namjesto bademova mlijeka uzima se i obično obrano mlijeko (Obers), a usto raženi kruh. — Reumu i uloge liječi grožđe temeljito. I. S.

Prekomjerno znojenje. Mnogi (osobito ženske) osjećaju se nesretni zbog znojenja svojih ruku, kad se moraju da rukuju s nekim. Unaprijed osjećaju strah, jer nije prijatna stvar rukovati se s nekim, čije su ruke vlažne. Obično se kod mlađih ljudi i djevojaka primjećuje to znojenje. Uzrok toga znojenja je nervoza ili slabokrvnost — stoga moramo najprije posvetiti pažnju liječenju tih defekata, a onda preći na liječenje pojedinog dijela tijela, koji se znoji. — Za uzdržavanje od znojenja najvažnije je pranje u vrućoj vodi, a iza toga posipanje znojnog mjesta ovim praškom: Acidi salicylii, Aluminii usti a 5.0, Talci ven. dep. ad. 100.0, Alei Resedae gutt. tres m. f. D. S. prašak za posipanje. — Kod jakog znojenja, gdje ne bi pomogao gore spomenuti prašak, mora se upotrebiti radikalnije sredstvo. Poslije pranja nogu namažemo ili formalinom od 5 do 10 posto; kad se noge osuše, posipamo ih sa osušenim praškom od stipse. Čak i u čarape uspemo malo praška. L.

Sa sviju strana

Rooseveltova majka počasni doktor. Pensilvansko sveučilište podijelilo je majci američkog predsjednika Roosevelta počasni doktorat iz književnosti. Diplomu joj je predao rektor toga sveučilišta.

Nagrada za najljepšu ruku u Parizu. Iza kako su u Parizu podijelili nagradu za najljepšu ljubavnu pjesmu i iza kako je nagrađeno najljepše pariško dijete, organiziran je natječaj za najljepšu ruku u Parizu. Vijeću, koje je imalo izreći sud u toj stvari, predsjedala je znamenita francuska glumica Cecile Sorel. U natječaju je pobijedila Tonia Novaro.

Najmlađi bračni par u Evropi. U francuskoj pokrajini Provansi, u jednom malom selu živi najmlađi bračni par u Evropi. Muž imade šesnaest godina, dok će žena tek u listopadu navršiti petnaestu godinu. Brak je zaključen još prošle godine naročitim odobrenjem predsjednika republike Lebruna. Mladi bračni par živi navodno vrlo zadovoljno.

Najbogatija djevojka. Prije kratkog vremena proglašena je za punoljetnu Dorida Dubova, kćerka poznatog američkog milijunara i »kralja duhana« Duba. To je, kažu, sada najbogatija djevojka na svijetu. Kad su je proglasili punoljetnom, primila je na ruke 34 milijuna dolara, što znači trećinu cjelokupnog nasljedstva. Razumije se, da najbogatiju djevojku svijeta čuva čitava četa tajnih policajaca, jer postoji bojazan, da bi je kakva gangsterska družba mogla oteti. Prigodom svoje 25. odnosno 30. godine primit će Dorida ostale dvije trećine nasljedstva. Inače Miss Doris Dube živi vrlo jednostavno i ni izdaleka onako, kako bi mogla prema svojem bogatstvu.

U devedesetoj godini naučila čitati i pisati. U francuskom selu Vatre nedavno je proslavila svoj 106. rođendan gđa Rozalija Rondeax, najstarija žena tamošnjeg kraja. Ona stanuje kod svoga najmlađega sina, kojemu je sada 76 godina. Gđa Rondeax je naučila čitati i pisati tek u svojoj devedesetoj godini. Ona je iza toga uvijek vrlo marljivo čitala novine i knjige, što još i sada čini, a da zato ne treba nikakvih naočara.

Petgodišnja filmska zvijezda Charlotta Temple dobivat će godišnje prema novom ugovoru, koji su njezini roditelji sklopili sa Fox-filmom, — 2,245.000 dinara. Ona će uglavnom igrati uloge djeteta otetog od gangstera.

Kozmetika stoji američke žene 2 milijarde godišnje. Prema jednoj američkoj statistici Amerikanke potroše 4.000 tona pudera, 52.400 kg kreme za lice i 2.387 kg rougea za usta. Jedna Amerikanka potroši prema istoj statistici samo za šminku na godinu 307 dolara. Ujedno tvornice kozmetičkih sredstava troše godišnje na reklamu oko 20 milijuna dolara.

Je li vam poznato?

1. Čiji su vladari u Evropi kao žezlo nosili koplje jednog svetog vojnika?
2. Koje je redovnike odveo sobom u Ameriku Kristof Kolumbo na svom drugom putovanju?
3. Kada i zašto ukinu papa red jeronimovaca?
4. Gdje je proveo zadnje dane života španjolski kralj Karlo V.?
5. Po kojem je brojenju vremena pisao nadnevke svojih isprava bosanski ban Kulin?
6. Kako se zvala žena Kulina bana?
7. Kako se u starim dubrovačkim izrekama nazivlje bosanski ban Kulin?

ODGOVORI IZ PROŠLOG BROJA

1. Hrvatski je pjesnik Đore Držić (1461.—1501.) zapisao dvanaest narodnih pjesama.
2. Petar je Hektorović, hrvatski pjesnik s Hvara, posvetio svoje djelo »Ribanje i ribarsko prigovaranje i razlike stvari ine« Jeronimu Bertučeviću, hvarskom pjesniku.
3. Rimski grad Naronu u Neretvanskoj krajini, kojeg se razvaline vide kraj sela Vida, nazivlje hrvatski narod Norin. Po narodnoj je predaji grad »žanorio« u zemlju, pa mu odatle ime.
4. Klinčić kartuzijanski nazivlje se tako po samostanu Chartreuse, u kojemu su redovnici prvi gojili ovaj cvijet.
5. Kosko bijaše zlo božanstvo starih Grka.
6. Kalikancari su sablasti, vukodlaci u novogrčkom narodnom vjerovanju.
7. U narodnom vjerovanju mnogih evropskih naroda, osobito sjevernih, vještice se i druga maštovita bića voze po uzduhu u situ. Engleski pjesnik Vilim Šekspir u »Macbethu« opisuje, kako se vještice u situ uzduhom voze. M. T. M.

Za dobru djecu

KRALJEVSKI VRT

U palači, koja se nalazila sred kraljevskog vrta, rodio se Kraljević. A taj je vrt bio čaroban. Prije nego se Kraljević rodio, neki dobri duh prolazio je tuda i ostavio za Kraljevića bogati dar. Dahnuo je u svaku biljku, u svaki list, u svaku travku i potočić i šapnuo:

»Vrtu! Dajem ti moć, da tjelesa učiniš zdrava i jaka, da duše učiniš pjesničke i duboke, da srca učiniš poštena svima onima, koji budu živjeli na tvom suncu i u tvojoj sjeni i koji budu pili tvoju vodu i udisali tvoj miris.«

Tako je vrt postao čaroban i čekao je da u svoje zelene ruke primi Kraljevića, da ga uspava slatkom ptičjom pjesmicom i da ga osvježi miomirisom svoga cvijeća.

No Kraljević nije okusio blagodati svog vrta, jer su nad njim bdjeli strogi propisi vladanja i pretjerana briga za njegovo zdravlje.

Kraljevski liječnici odredili su, da Kraljević ne smije šetati po vrtu više od dvadeset i pet časaka dnevno: na to je pazio štitonoša, koji je točno brojio časove s kronometrom u ruci. Pored toga Kraljević nije smio izaći iz dvorca, ako je toplina bila za jedan stupanj iznad ili za jedan stupanj ispod osamnaest... i konjušnik ga je neprestano pratio gledajući na toplomjer... Dadilji je bilo strogo naređeno, da ga ne smije izvaditi iz njegovih zlatnih kolica, koja su bila natrpana perjem sa grličjih vratova i zastrta gustim i dragocjenim zastorom od čipaka...

Kad je Kraljević ponarastao, dadilje su bile otpuštene, a na njihovo mjesto dođoše odgojitelji i učitelji... Vrt je bio sve ljepši i ljepši i htio je da pruži svoje čarobne ruke k dječaku; ali svaki put, kad je Kraljević želio da izađe u vrt, metereolozi i liječnici su vijećali i govorili:

»Danas je padala rosa! Opasno je izložiti se vlažnom zraku!«

»Danas puše vjetar! Kraljević bi se mogao nahladiti...«

U svibnju su govorili:
»Miris lipa preveć je jak!«
U srpnju:
»Omara je prevelika!«
U rujnu:
»Zemlja je vlažna!«
U studenome:
»Ne može se izaći, kad sniježi...«

I tako je Kraljević u cijelom svom djetinjstvu bio sedam puta u vrtu... i to s bezbroj strogih propisa i uz dugi, veličanstveni obred. Morao je nositi plave naočare, da mu ne bi smetala svjetlost; morao je imati u ušima smotak pamuka, da ga ne bi uzbuđivao žamor; komornik ga je zaštićivao suncobranom, a konjušnik je išao pred njim i skupljao svaki list, koji bi pao na stazu, kuda bi imao proći Kraljević, ispravljao svaku vlat trave, koja se iz gredica pružila, i brisao prašinu sa svih okolnih grmova i okolnog cvijeća...

Netom bi minulo dvadeset i pet časaka šetnje, počasni odgojitelji i učitelji poveli bi ga u dvorac i vrata čvrsto zakračunali...

No ipak je tu bio jedan dječak, koji je uživao sve blagodati čarobnog vrta! A to je bio vrtlarev sinčić, koji se rodio istoga dana, kad i Kraljević.

Vrtlareva je žena držala svog sinčića kroz cijeli dan u vrtu. Dobra ženica i nije znala, da je vrt začaran... da zapanjuje oči, daje duši pjesnički dar i oživljuje srce — no vidjela je, kako je njezino dijete uvijek debeljkasto i rumeno, živahno i veselo..., i u svojoj jednostavnosti nagonski je osjetila blagotvorni utjecaj vrta i neprestano je u njemu držala svoje dijete.

Oh! Ni led, ni omara, ni vjetar nisu plašili njezina sina! Mogao je gledati i u sunce i slušati hiljadu glasova prirode!... I u svakoj godišnjoj dobi otkrivao je kroz cijelo svoje djetinstvo neprocjenljivo blago i radosti kraljevskog vrta... Valjao se po livadi i sitne su mu tratinčice pričale hiljade tajna iz carstva trave i hiljadu brbljarija i spletaka zrikavaca i mravi. Znao je, kad će mravi čistiti mravinjak, da mogu unijeti boljeg zrnja, pobožno je prisustvovao popodnevnim koncertima gospodina zrikavca i gospodina čvrčka i smijao se namiguši osi, koja se protiv svim zdravstvenim propisima stiskala u pojasu, da se skoro prelomila.

No kao trava sa livada sviđala su mu se i stabla sa njihovim lisnatim krošnjama i ravnim deblima, koja su se protezala visoko gore put čistih nebeskih prostora. Okretan kao vjeverica skakao je dječak od grane do grane i penjao se na najviši vršak.

Stabla su bila puna ptica. Svaka je ptica imala svoje gnijezdo, svoju pjesmu i svoj posao. I dječak se nikad nije zasitio promatrajući njihov let, slušajući njihove pjesmice i diveći se njihovu življenju. Prva se budila ševa: pružila bi glavu iz gnijezda, da vidi, je li nebo vedro, pa bi to

svojim oštrim poklikom odmah javila svima drugima . . ., a sve ptice, koje su znale letjeti, otisnule bi se u laganu plavet i u ranoj zori kliktale oštri i radosni pozdrav.

»Dobar dan, sunce, plavetilo, prozirno nebo, dobar dan!«

I svaka bi poletjela svojim putem, da traži zrnja, crvića i slame.

Kad bi naveče na lipi slavuj započeo svoju pjesmu o svim najplemenitijim ljepotama naravi, ne bi se znalo, što je veličanstvenije: ili slađani miris lipe, ili hiljade nebeskih zvijezda, ili ona skladna ptičja pjesma, koja slavi Gospoda . . . Vrtlarev je sin nepomičan slušao tu pjesmu, a srce mu je drhtalo u očekivanju novih blagodati, koje mu je svagdano poklanjao čarobni vrt.

Eno . . . na gredicama sitno sjemenje, koje je njegov otac posijao, otvara zemlju i pokazuju novo čudo: svaka vlat kao pobjedonosnu zastavicu diže put visine svoj cvijet . . . A bilo je svakovrsnog cvijeća: čednog i jednostavnog i načičkanog bojama i viticama i tananim, svilenim nitima.

Sate i sate ostao bi vrtlarev dječak uz busenje cvijeća, a zatim bi pošao prema jezeru da gleda, kako povjetarac češlja vrbama njihove duge kose. Do jezera je dolazio potočić, svjež kao snijeg, od kojega je nastao, i brbljav kao skitnica, — pa je pričao zgode sa svog putovanja po brdu, između klisura, kroz mahovinu . . . kako je valjao kamenčiće i pravio vrtloge . . . Dječak je shvaćao šutljiv ponos jezera, koje je bilo tako mirno, da se i nebo udostojalo u njemu ogledati sa svojim plavetilom, sa svojim čičkastim oblacima, rumenim zapadima i blistavim zvijezdama. A voda se smiješila s hiljadama nabora, kad bi u nju s obale skočila nesnosna žaba . . .

Kad je Kraljević postao mladić, sakupi se savjet ministara, profesora i generala, da uglavi nacrt svih stvari, koje Kraljević mora da nauči . . . Morao je da nauči sve, što se onda znalo na svijetu! Jedan najslavniji prirodoslovac opisao mu je i nabrojio stotine i hiljade svih životinja, bilina i ruda, koje se nalaze na zemlji. Jedan ga je pjesnik uveo u sve tajne pjesništva i uputio u sastavljanje soneta i balade, u razne duljine stihova i razlike između ženskih i junačkih pjesama. Jedan ga je glazbenik učio glazbu po najnovijim školskim iskustvima, a jedan slikar boje i njihovu upotrebu, kad se želi nešto naslikati . . .

Taj jadni Kraljević morao je punih dvanaest sati dnevno da stoji prignut nad knjigama i da uči i uči i uči. Katkad bi čuo daleko biglisanje: to je pjevao slavulj; osjetio bi neodoljivi miris: to je bio mirisni pozdrav lipe; pogledao bi tananu sunčanu zraku u zlaćanoj sobnoj prašini . . . i rekao bi:

»Možda bi bilo lijepo sići u vrt . . .«

»Nemamo suvišnog vremena, Visočanstvo! Ne smijemo gubiti vrijeme!« govorili su mu učitelji.

Nisu mu dozvoljavali niti da se na čas odazove slatkom pozivu prekrasnog vrta, nego su ga vodili na kopnene i pomorske vojne vježbe, na koncerte, u galerije starih i novih slika, u muzeje i na izložbe, a sve samo zato, da mu napune mladu glavu što većim znanjem . . .

Vrtlarev je sin također postao mladić. No čarobni vrt, koji je štitio igre njegova djetinjstva, pripravio je i odgoj njegove mladosti.

Pomagao je svom ocu pri poslima u vrtu: kapao je, sijao, sadio i presađivao, zalijevao

UČITELJ POUČAVA KRALJEVIĆA . . .

i radio. U svom je radu naučio tajne crvenice, crnice, glinaste i pjeskovite zemlje; naučio je, na koji se način biljke hrane, kako dišu, kako rastu, cvjetaju i daju ljudima svoje plodove; naučio je tajne bilina, koje daju čovjeku sve, što mu treba: hranu, vino, voće, drvo za pravljenje pokućtva i lađa i niti za pravljenje odijela; naučio je njihovu ljekovitu moć i duboko upoznao sav njihov život.

P. L. CARRARA

(Svršit će se.)

Malo šale

Na kolodvoru. Neka gospođa sa djetetom dođe k vrataru te ga zapita: »Molim vas, kad polazi vlak za Popovaču?«

Vratar, (koji je ponešto mucav): »U Po-Popo-Popo-vaču u os-osam sati.«

Gospođa (se udalji; ali nakon malo vremena dođe opet): »Molim, kada polazi slijedeći vlak za Popovaču?«

Vratar: »T-t-toč-no u o-os-sam s-sati«.

Gospođa (ode, ali za nekoliko časaka dolazi ponovo): »Kada, molim, polazi vlak za Popovaču?«

Vratar: »P-pa r-ekao s-sam v-vam to v-već dva p-pu-puta, z-za-što me da-dakle j-još p-pi-pitate?«

Gospođa: »Ta da, ja to već i znam! Ali moj Mirkec, moj sinčić, tako voli slušati, kad vi govorite«

U ljekarni. Kupac: »Molim praška za buhe.«

Ljekarnik: »Za koliko, molim?«

Kupac: »No, tako! Za nekoliko hiljada njih!«

Čudno. Šegrt, (koji nosi nekoliko stolaca): »Pasji život! Hodam skoro već dva sata, a nigdje klupe, da se malko odmorim!«

Istina. Liječnik: »Ta ne plašite se, vaša bolest nije pogibeljna. I ja sam u vašim godinama imao istu bolest.«

Bolesnik: »Da, ali ne i istog liječnika.«

Dva prijatelja. Ivan (koji s Lukom spava u hotelu): »Ja ne mogu nikako usnuti. Grizu me stjenice!«

Luka: »Onda zapali svijetlo! Kad te vide, dat će ti sigurno mira.«

U gostionici. Gost: »Konobaru! U mojoj juhi pliva sijeda vlas!«

Konobar: »Neka gospodin oprosti, ali ona lijepa crnka nije više kuharica kod nas!«

Obratno. Učitelj: »Dakle zapamtite, djeco! Deva je koliko korisna toliko i ustrajna životinja. Ona može po više dana da radi, a da ni kaplje ne pije!«

Mali Bimbi: »O to isto može i moj tata, samo obratno! On može po više dana da pije, a da ništa ne radi!«

Dobro srce. »No, Ivice, jesi li sestri dao štogod od jabuke?«

»Jesam, mamice, ono najboljega!«

»A što si joj dao?«

»Koštice iz jezgre... Ako je seka stavi u zemlju, dobit će veliko stablo sa mnogo jabuka...«

Vrlo žurno. »Gospodine direktore, jedan gospodin želi s vama govoriti i to vrlo žurno, jer se radi o životu i smrti.«

»Za Boga, uvedite ga odmah k meni. Što želite, gospodine?«

»Oprostite, gospodine direktore, htio sam samo inkasirati premiju za vaše osiguranje života.«

Nedjeljni lovci. Vi ste mi rekli, da će zec ovuda proći u 10 i pol sati. Sada je već 10.40, a njega nikako nema... Kakova je to točnost?«

Kupovanje na otplatu. »Čovječe, vas nikada nema kod kuće?«

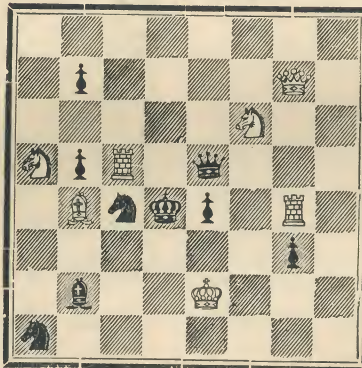
»Kako da vam objasnim točnije? Moja je žena kupila na otplatu glasovir, a ja automobil. Od toga vremena primamo trajno advokatske opomene i policijske pozive.«

Na sudu. Sudac: »Vi ste dosad izazvali pet automobilskih nesreća. Nabrojite ih.«

Optuženi: »Prva, druga, treća, četvrta, peta.«

ŠAH

Problem broj 34

Bijeli matira u dva poteza.

(K. Velde, Pirna).

Svjetski događaji

26. kolovoza: Na granici Saarskog područja (koje treba u siječnju 1935. da glasuje, hoće li da pripadne opet Njemačkoj ili da ostane samostalno, kao što je iza svjetskog rata dosad sa svojom posebnom vladom) održao je Hitler veliku skupštinu, na koju je došlo i 80.000 Nijemaca iz Saara. U isto doba održana je u Saaru druga skupština, na kojoj se 70.000 Nijemaca iz Saara izjavilo protiv sjedinjenja s Njemačkom, dok u njoj vlada nasilni hitlerizam.

27. Engleski nasljednik prijestolja, koji je anglikanske vjere, izjavio je, da svijetu iz današnjih nevolja može donijeti spas samo jedna nova vjera.

28. U Španiji rastu autonomistički pokreti: osim Katalonije, koja već ima svoju autonomiju, i Baskijske pokrajine, koja baš sada vodi najoštriju borbu za nju, traže još autonomiju i pokrajine Navara, Galicija i Asturija (nekadanji španjolski nasljednik prijestolja imao je naslov princa od Asturije).

29. Poljska je od novijeg doba u velikom prijateljstvu s Njemačkom, ali zabranjuje širenje i čitanje Hitlerove knjige »Moja borba« i knjige drugih hitlerovskih vođa.

DOBRIJAN I ATLETA

Ide čika, ide, ide
i sve štapom maše,
danas hoće da pogleda
atlete — sportaše.

Eno jedan diže kamen
i težak i velik,
ruka mu je čvrsta, snažna,
tvrda kao čelik.

Bacio je teški kamen
junački i smjelo
i to ravno čiki našem
na učeno čelo...

Na zemljicu čika pade
i čelo si drži,
a atleta put daljina
punom parom bježi...

PEDESETA GODIŠNJICA LINOTYPA

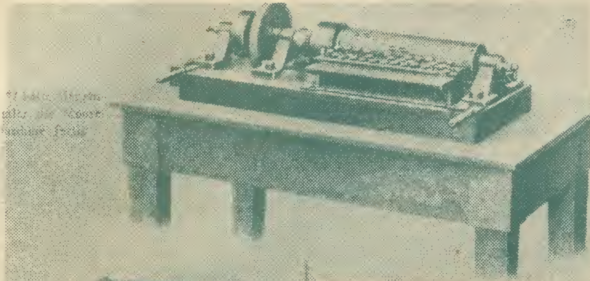

RODNA KUĆA IZUMITELJA LINOTYPA MERGENTHALERA
u Hachtelu u Würtemburgu

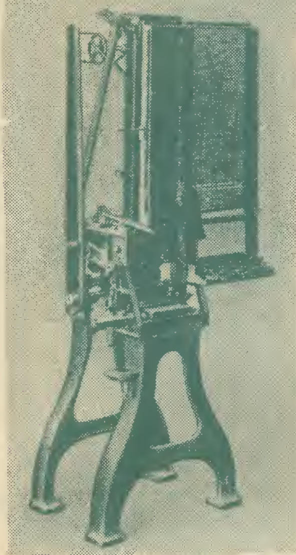

Lijevo:
OTTMAR MERGENTHALER, izumitelj linotypa, u svojim mladim godinama, kad je radio na izumu tog važnog stroja za slaganje slova

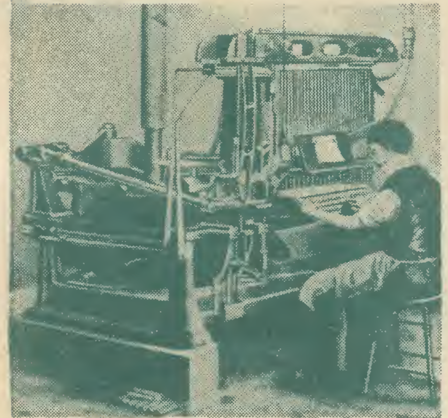
Dolje:
DOTJERANIJI LINOTYP iz godine 1886.

Gore:
STROJ ZA SLAGANJE SLOVA ZA LITOGRAFSKI TISAK
Izumio Ch. T. More, izradio Mergenthaler g. 1877.

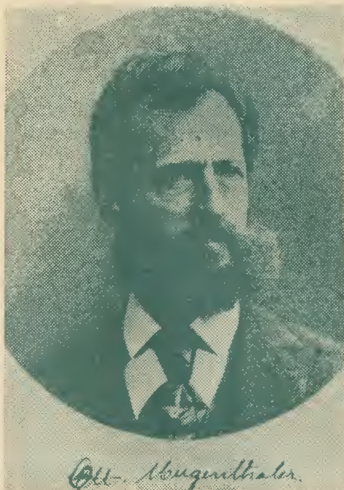
PRVI LINOTYP IZ G. 1884.

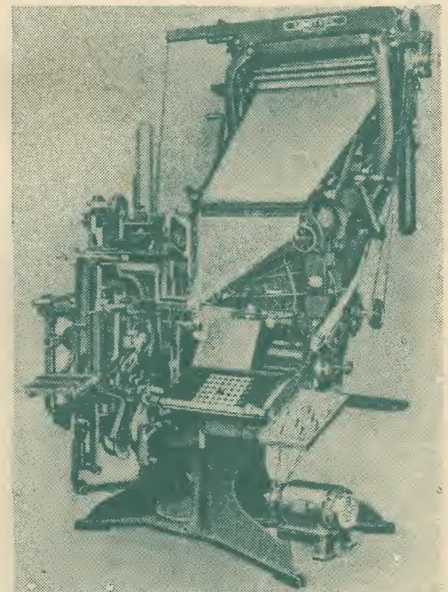

STROJ, KOJI JE PROVEO PREOKRET U TISKARSTVU

Jeste li već kada čuli ime linotyp? Niste? Onda valjda i ne slutite, kako se prave i slažu ova slova, koja čitate u našoj »Obitelji«. Ta eto slova lijeva iz olova i slaže jedno do drugoga ovako, kako su poredana u našim člancima, pripovijestima, romanu, šalama itd., tiskarski stroj, koji se zove linotyp. Naš suradnik ili urednik napiše članak, taj rukopis se odnese u tiskaru i preda slagaru, koji sjedi kod takvog stroja linotypa, pa čitajući rukopis tipka po tipkalu, koje je pred njim, slovo po slovo, a stroj sam iz rastaljenog olova, koje je u njem, lijeva tako slovo po slovo. Kad je redak pun slova, izbaci stroj cijeli redak, u kom se slova skupa drže, pa onda počne isto tako slaganje drugog retka. Linotyp dakle lijeva slova u retku skupa i zato se zove l i n o - typ (linija je redak).

Prvi linotyp izumio je ravno prije pedeset godina Nijemac Ottmar Mergenthaler, koji se rodio g. 1854. u Würtembergu, ali je već sa 18 godina otišao u Ameriku, ondje stvorio svoj izum te ondje god. 1899. i umro. Njegov izum ubrzao je silno tiskarski rad, te je linotyp postao najvažniji tiskarski stroj na cijelom svijetu. I kod nas čitaoci katoličkog dnevnika »Hrvatske Straže« više puta imadu prilike čuti za linotyp, jer se baš sada sabiru prinosi za nabavu trećeg linotypa, koji je još potreban za tiskanje tog dnevnika. Tri linotypa imadu pune ruke cijeli dan posla, da za takav dnevnik slože sva potrebna slova. I za svaki broj, naše »Obitelji« jedan linotyp mora pa dva dana u tjednu marljivo da radi, da za nju složi sva potrebna slova.

OVAKO IZGLEDA NAJNOVIJA VRST LINOTYPA

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Dežellćeva ul. 2.

RAZNE SLIKE IZ DOMOVINE

PROSLAVA 50. GODIŠNJICE MISNIŠTVA JAKOVA DMINIĆA, PREPOŠTA STOLNOG KAPTOLA U KRKU, NA SVETOM KSAVERU KRAJ ZAGREBA 26. KOLOVOZA O. G

Rođen je 19. veljače g. 1860. u Vrbniku, zaređen za svećenika g. 1874., g. 1910. imenovan od biskupa Mahnića kanonikom u Krku, a g. 1929. prepozitom

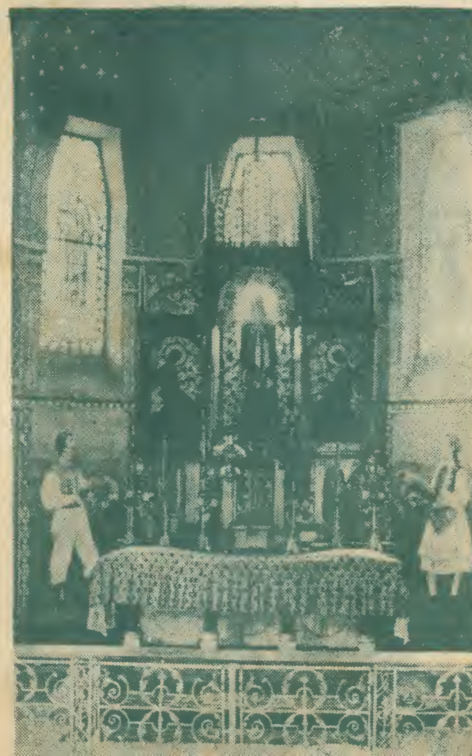
NADBISKUP KOADJUTOR DR ALOJZIJE STEPINAC U SV. IVANU ZELINI PRIGODOM ZAKLJUČKA PUČKIH MISIJA DNE 25. KOLOVOZA O. G.
Foto Poldrugač, Sv. Ivan Zelena

DJEVOJAČKO DRUŠTVO SRCA ISUSOVA U ŠESTINAMA PRIGODOM POSVETE SVOG DRUŠTVENOG BARJAKA Foto Bratić, Zagreb

POGLED NA ŽUPNU CRKVU I ŽUPNI DVOR U SVETOJ KLARI KOD ZAGREBA

Desno: GLAVNI OLTAR SV. MIRKA U ŽUPNOJ CRKVI U ŠESTINAMA KRAJ ZAGREBA